

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER.
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

2^E JAARGANG

WOENSDAG 28 NOVEMBER 1917

No. 100

INHOUD

	Blz.
GOUD, CREDIET EN DISTRIBUTIEKOSTEN	885
De Suikerhandel op Java	887
De Tilburgsche Beurs	888
De Zweedsche Goudpolitiek	889
Europeesche Ontginning van Borneo-Diamant	890
Oorlogsexpansie in Zuid-Amerika	891
AANTEKENINGEN:	
De circulaire der Ontvang- en Betaalkas	892
De lederindustrie van Graulhet	892
Uitvoer van Japan	893
Hongaarsche Staathuishouding	893
De raffinaderij op Curaçao	893
INGEZONDEN STUKKEN:	
Eene opmerking over de Maandcijfers	893
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	894
MAANDCIJFERS:	
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen ..	894
Spaarbankcijfers	895
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	895—904
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het secretariaat van het weekblad is gevestigd te Rotterdam, Pieter de Hooghweg 122, telefoon no. 3000. Telegramadres: Economisch Instituut.

Bijdragen en mededeelingen, den inhoud betreffende, gelieve men te zenden aan het secretariaat.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland, f 10,—, buitenland en koloniën f 12,— per jaar. Losse nummers 25 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Mededeelingen betreffende abonnementen en advertentiën richt men tot Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

26 NOVEMBER 1917.

Door verschillende omstandigheden kreeg de geldmarkt gedurende de afgelopen week een geheel ander aanzien.

Voor de stortingen op de verschillende nieuwe uitgiften van den laatsten tijd was veel geld noodig, zoodat Maandag naast een prolongatienoteering van 3 pCt. direct een van 4 pCt. volgde. De volgende dagen steeg de noteering nog verder en kwam op 4½ en 5 pCt., hoofdzakelijk door een circulaire van een der Amsterdamsche Kassiersinstellingen, waarin deze mededeelde in het vervolg op nieuwe emissies en op scheepvaartandeelen slechts 50 pCt. der waarde te zullen beleenen. Daar hierdoor vooral de minst krachtige geldnemers getroffen werden, was er voor hen

slechts met moeite en tegen beduidend hoogere rente, geld te vinden. Daarentegen bleven de sterkere geldnemers op deze hooë rente uit de markt. De volgende dagen was de noteering 4 pCt.

De discontomarkt stond eveneens onder den invloed van het duurdere prolongatiegeld en werd ten slotte nog beduidend stijver door den uitslag van de inschrijving op het schatkistpapier.

Aanvankelijk was de noteering, evenals de vorige week, circa 3 à 3½ pCt., maar naarmate de prolongatierente steeg, werd ook de discontomarkt vaster en kwam op circa 3½ pCt. Na het bekend worden van de inschrijving, was er bijna geen geld voor particulier disconto verkrijgbaar. Enkele kleinere posten werden tot 3½ pCt. afgedaan. De inschrijving had dan ook geen schitterend verloop. Inplaats van de gevraagde 70 millioen gulden werd in het geheel ingeschreven voor slechts f 45.996.000.

Hiervan werden toegewezen f 23.768.000 biljetten à f 1001,80 en f 18.520.000 promessen à f 992,23, gevende een rendement van resp. 3,58 pCt. en 4,03 pCt.

Onder deze omstandigheden was het niet te verwonderen, dat ook de leening van de Gemeente Rotterdam geen volledig succes had en dat van de gevraagde 8 millioen een klein gedeelte ongeplaatst bleef.

* * *

De vaste stemming voor de Marken bleef ook de afgelopen week aanhouden. Regelmatig iederen dag ging de koers omhoog. Was aanvankelijk de stijging hoofdzakelijk aan steunorders toe te schrijven, later was ook de speculatie in de markt. De koers steeg van 33,22½ tot 34,10. Ook Weenen kon iets oploopen en verbeterde van 20,80 tot 21,15. De Ententedeviezen waren eveneens beter, zoodat ook deze koersen eenige stijging ondergingen.

Daarentegen waren de Scandinavische koersen deze week positief flauwer. Ook nu kwamen weder schommelingen voor. De eindnoteeringen waren echter belangrijk lager.

GOUD, CREDIET EN DISTRIBUTIEKOSTEN

Weinig economische vraagstukken brengen in den laatsten tijd de pennen hier te lande zoozeer in beweging als de vraag, of de tot dusver door de Nederlandsche Bank ten opzichte van het goud gevoerde politiek juist is geweest of niet. En naarmate het aantal dergenen, in wier oog de enorme goudvoorraad van thans allerminst een onvermengd goed is, toe neemt, wordt de critiek op het gevoerde beleid sterker. Als bij alle critiek achteraf, worden hierbij de omstandigheden, waaronder de accumulatie van het goud plaats vond, wel eenigszins uit het oog verloren.

De internationaal-financieele positie van Nederland was gedurende de eerste oorlogsjaren buitengewoon gunstig. De betalingsbalans liet een zoo ontzaglijk overschot, dat niettegenstaande goudinvoer en credietverleening de wisselkoersen van dien aard bleven, dat de Nederlandsche valuta onder de krachtigste vooraan stond. Er kwam bij, dat onze uitvoer voor een niet onbelangrijk deel uit land- en tuinbouwproducten en andere aan bederf onderhevige goederen bestond, waaromtrent de keus te dikwijls ging tusschen export tegen goud of crediet of geen export met het daaraan verbonden waardeverlies. Neemt men al deze factoren in aanmerking en daarbij het feit, dat aanvankelijk niemand op een zoo langen duur van den oorlog met alle gevolgen van dien rekende, dan krijgt men een juister beeld van de omstandigheden, waaronder de beslissing genomen moest worden en laat zich veel van het beleid der Ned. Bank verklaren. Ook de cijfermatige verhouding tusschen de beide wijzen, waarop de bank haar medewerking verleende: aanneming van goud of sanctioneerende van valuta-credieten door bereidverklaring tot eventueel herdisconteeren, kan niet tot opmerkingen aanleiding geven. Zij, die aanvankelijk den goudtoevoer met het oog op het er in besloten inflatiegevaar met eenigszins angstige oogen bezagen, hebben wel een ietwat ander inzicht in de zaak gekregen, toen minister Treub bij de behandeling der Exportcentrale het totaal der toenmaals uitstaande credieten, de niet door de bank gesanctioneerde inclus, op een half milliard meende te moeten stellen, een bedrag nauwelijks minder dan de goudstijging. De taxatie van het cijfer der credieten is natuurlijk tot zekere hoogte een slag in de lucht. Tegenover de meening van Mr. van Nierop, die de schatting van Mr. Treub te hoog achtte, staan echter uitspraken, die de taxatie veeleer belangrijk te laag oordeelen.

Uit een en ander zal duidelijk zijn, dat, wanneer ik meen, dat thans het vraagstuk onzer goud- en credietpolitiek onder de oogen moet worden gezien, hiermede niet een blaam op bank en regeering wegens het tot dusver gevoerd beleid bedoeld wordt, daargelaten dat, ware voor zoodanige blaam ruimte, m. i. slechts degeen, die tijdig zijn stem heeft doen hooren, zich hiertoe gerechtigd zou mogen achten.

Verschillende omstandigheden leiden er evenwel toe, dat, naar ik meen, thans met nadruk de vraag moet worden gesteld, of niet met de tot dusver gevoerde politiek moet worden gebroken. Ook en niet in de laatste plaats wegens het nauwe verband dat bestaat tusschen deze politiek en de hoogte van de financieele offers, die de staat zich voor de voedselvoorziening van het land heeft te getroosten. Dit laatste vraagstuk is thans door het 130-miljoen-ontwerp van minister Posthuma en het bijbehorend dekkingsontwerp-Traub in het middelpunt der algemeene belangstelling, waarbij de verschillen in standpunt, waarvan beide toelichtingen blijk geven, in de eerste plaats de aandacht trekken. Daarnevens staat echter deze andere, minstens even belangrijke en niet in de stukken aangeroerde vraag, of niet onder deze omstandigheden in de eerste plaats getracht moet worden op alle ten dienste staande wijzen een druk uit te oefenen op het huidig prijsniveau van goederen en diensten, welk gestegen niveau tenslotte de eigenlijke oorzaak is van de ontzaglijke stijging der distributiekosten en tegelijk voor zooveel te betreuren wrijving op loongebied verantwoordelijk moet worden gesteld.

Wanneer ik aldus tusschen het algemeen prijsniveau en de gevolgde goud- en credietpolitiek verband leg, heb ik niet in de eerste plaats het oog op den invloed, die, naar het oordeel van velen, van de met de goudinvoering gestegen biljettencirculatie op het binnenlandsche prijsniveau is uitgegaan. De zeer groote betekenis dezer vraag, die ons midden in het veelomstreden „inflatieprobleem” zou voeren, ontken ik allermint. Bewijs is echter uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk — hetgeen intusschen minstgenomen evenzeer geldt voor de omgekeerde bewering, dat de stijging van ons papieren ruilmiddel van 300 op 850 mil-

lioen géén invloed op het prijsniveau zou hebben gehad. Bovendien, wij staan hier voor feiten, waaraan weinig valt te veranderen, tenzij men de oplossing zou aandurven een deel van den huidige goudvoorraad te doen overnemen door den staat. Deze zou de kosten uit leeningsgeld hebben te bestrijden en dus bij overneming van een bedrag van stel 300 à 400 miljoen, zich voor een nieuwen rentelast van 13 tot 18 miljoen 's jaars zien gesteld. Tot voor kort zou dit bedrag een volstrekt beletsel hebben gevormd. Bij de bedragen, die thans worden aangevraagd, wordt het echter anders en zou ik mij kunnen voorstellen, dat bij hen, die inderdaad van een vervanging van een belangrijk deel van het excedent aan bankbiljetten door geen geldfunctie verrichtende schuldbrieven van den staat een druk van beteekenis op het prijsniveau verwachten, het denkbeeld steun vond, waarbij dan intusschen nog de vraag open blijft of een zoo belangrijke vermindering der biljettencirculatie onder de huidige omstandigheden inderdaad practisch doorvoerbaar zou zijn.

Nog langs anderen weg bestaat er evenwel verband tusschen de te volgen goud- en credietpolitiek en 'de kosten der distributiemaatregelen, en wel via de wisselkoersen, den prijs dus, die voor van buiten ingevoerd wordende goederen moet worden betaald. En hier hebben wij niet te doen met onbewijsbare redeneeringen, doch met dagelijks controleerbare feiten.

Wat nu den algemeenen stand der wisselkoersen betreft, valt het niet te ontkennen, dat er in de positie van ons land in het laatste jaar allengs een belangrijke verandering is gekomen ten ongunste. Wie enkel let op de wisselkoersen op de oorlogvoerende landen, zal dit wellicht ontkennen. Anders wordt het evenwel, zoo spoedig men ook de koersen op de neutrale landen en via Londen of New York ook die op Japan in aanmerking neemt. Stond Nederland in de eerste jaren van den oorlog ook onder deze groep vooraan, thans zijn en de Scandinavische en de Spaansche, en de Japansche en tot zekere hoogte zelfs de Zwitsersche valuta boven de Nederlandsche uitgestegen, heeft — om het anders en misschien juister uit te drukken, al wil ik ook hierover niet vechten — onze valuta zich niet meer, gelijk aanvankelijk, van de voortgaande daling van de valuta's der oorlogvoerende landen, de Vereenigde Staten inclus, weten los te maken. De aldus zich met toenemende scherpte afteekende verzwakking onzer betalingsbalans is te ernstiger, omdat de goudinvoering in deze periode zooveel geringer was en voorts verschillende der zeer voorname passiefposten op de balans, in de eerste plaats de kosten voor aanvoer van granen en verdere eerste levensbehoeften een helaas heel wat geringer druk hebben uitgeoefend.

Deze verzwakking onzer valuta die, tenzij tegenmaatregelen worden genomen, straks wellicht nog grooter zal worden — men denke slechts aan de mogelijke gevolgen van de op inkrumping onzer uitvoer aansturende Amerikaanse maatregelen — is, ongerekend nog haar invloed op de distributiekosten, reeds op zich zelf in hooge mate onwenschelijk, gelijk omgekeerd versterking wenschelijk zou zijn. Analyseert men onze betalingsbalans, dan blijkt toch, dat zoodanige versterking weliswaar hun, die van hier of uit Indië goederen naar het buitenland uitvoeren, hun, die aan deze landen diensten als vrachtvaarder bewijzen, en hun, die coupons in de geldsoort dier landen te verzilveren hebben, nadeel berokkent, doch dat daartegenover de invoer een procentgewijs gelijk voordeel geniet, de prijs dus, die in het buitenland voor eerste levensbehoeften en grondstoffen moet worden betaald, gelijke verlaging ondergaat. Ook al vergeet men niet, dat bij een aantal in te voeren goederen ten gevolge van de monopolistische positie van het leverend land de wisselkoers tot zekere hoogte is uitgeschakeld, zoo is er toch geen twijfel, of het voordeel overtreft uit sociaal oogpunt het nadeel belangrijk, waarbij dan nog de invloed buiten rekening blijft, die een versterking der valuta ten slotte ook naar binnen, op het algemeen prijsniveau, uitoefent. Uit een eenvoudige berekening blijkt voorts, dat dit alles ook

voor de distributiekosten der regeering niet zonder beteenis zou zijn. Bij een versterking toch van onze valuta met 20 pCt., waarmede het verschil met alle genoemde landen nog niet zou zijn ingehaald, zou de schatkist alleen reeds op den graaninvoer, gesteld deze weder mogelijke op een wijze, die althans eenigermate in onze behoefte voorziet, al spoedig enkele tientallen millioenen besparen. Natuurlijk zou hiertegenover een zekere verlaging komen te staan van de inkomsten via de Exportcentrale.

Al deze omstandigheden moeten er m.i. toe leiden, dat ernstig de vraag wordt gesteld, of niet bank zoowel als regeering behooren te doen wat in hun vermogen is om onze valuta te steunen.

Allereerst, hoewel niet in de voornaamste plaats, door verandering der goudpolitiek. Niet in de voornaamste plaats, omdat toch reeds de toeneming van den goudvoorraad in den laatsten tijd veel langzamer gaat dan in de eerste oorlogsjaren en dus de invloed eener veranderde goudpolitiek naar rato geringer zou zijn. Wat niet wegneemt, dat de vraag haar beteenis behouden blijft. Ik wil gaarne erkennen, dat het Zweedsche voorbeeld, ook dan wanneer de bank zich van het weinig verkwikkelijke gemarchandeer over den voor het goud te betalen prijs onthoudt, voor haar in verschillend opzicht niet aantrekkelijk is. Intusschen, een niet meer aanvaarden van goud door de bank of, wil men, desnoods een goudinvoerbod van overheidswege, beide met mogelijkheid van afwijking in bijzondere gevallen, kunnen in hogere belangen hun rechtvaardiging vinden. Waarbij komt, dat het „ill feeling”, aanvankelijk door den Zweedschen maatregel gewekt, nu vrijwel alle neutralen, zelfs bij procentgewijs veel geringer goudstijging, min of meer dezen weg zijn opgegaan, niet meer in die mate behoeft te worden gevreesd.

Belangrijker dan de goudpolitiek is de in dit opzicht onverbreekelijke er mede verbonden credietpolitiek. Hier vooral zou er bank en regeering beide met forsche hand moeten worden ingegrepen. De oprichting der Exportcentrale maakt dit niet gemakkelijker. En zelfs mag de vraag worden gesteld of het in het huidig tijdsgewricht wel juist gezien was dit lichaam, welke factoren overigens voor de oprichting pleitten, dermate, als thans blijkt, dienstbaar te maken aan de credietverleening aan het buitenland. Natuurlijk kunnen zich steeds gevallen blijven voordoen, waarbij — men denke aan de steenkool — voorwaarden van credietverleening noodgedwongen moeten worden ingewilligd. Ook in die gevallen echter zal een klaar inzicht in de verreikende consequenties, die bij onze ingekrompen handelsbalans aan dergelijke in de tientallen millioenen loopende credietverleeningen verbonden zijn, bij volgende onderhandelingen niet te onpas zijn.

Langs deze beide wegen moet ook in de tegenwoordige constellatie onzer betalingsbalans een invloed ten goede op de wisselkoersen bereikbaar zijn. Of er nog meer mede te behalen zal zijn? Met name, gelijk van Zweedsche zijde zoo dikwijls op den voorgrond is gesteld, een toenemend ruilen van goederen met goederen? Ook al kan Zweden, naar het schijnt, wel op eenig resultaat in deze richting wijzen, men zal goed doen op dit punt voorshands sceptisch te zijn.

Hoofddoel blijft indirect en, indien mogelijk, direct een druk uit te oefenen op het prijsniveau. Voor dit doel is, het zij te slotte volledigheidshalve vermeld, niet enkel de ten voeten goud- en credietpolitiek dienstbaar te maken. Van vooral niet minder belang is, gelijk in Engeland reeds lang voor dezen werd ingezien, een belastingpolitiek, die zich ten doel stelt systematisch in te grijpen daar, waar in de eerste plaats een niet voldoende beperkt of zelfs verhoogd verbruik te wachten is. Met het recente voorbeeld der Vereenigde Staten bovendien voor oogen, zou over onze huidige Nederlandsche belastingpolitiek in dit verband nog wel het een en ander te zeggen zijn. Intusschen is dit een vraagstuk op zichzelf, waarop het te ver zou voeren thans nader in te gaan.

B.

DE SUIKERHANDEL OP JAVA.

Men schrijf ons:

De Ned.-Ind. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw heeft op 23 November in Den Haag eene openbare vergadering gehouden ter bespreking van de toestanden aan de suikermarkt op Java, meer speciaal van de factoren, die geleid hebben tot de crisis van dit jaar en van mogelijke maatregelen om eene herhaling te voorkomen. Het onderwerp werd inleidend door den heer Th. G. H. Stibbe, die op eene langjarige ervaring op het gebied van den suikerhandel op Java kan terugzien. Het is niet noodig, den inleider hier geheel te volgen. De voorgeschiedenis van de suiker-crisis mag bij de lezers van dit tijdschrift en belangstellenden in het algemeen als voldoende bekend geacht worden, de nummers 77 en 88 der Econom.-Stat. Berichten van resp. 20 Juni en 5 September brachten over aanleiding en verloop der crisis een overzicht, waarin aangetoond werd hoe het groote kwantum suiker, dat bij het begin der maalcampagne in handen van Chineesche speculanten was, tot ineenstorting der markt met eene prijsdaling van ruim f 3 per picol geleid heeft en tot het oprichten der Java Suikervereeniging, die zich met het financieren en den verkoop zoowel van de door in gebreke gebleven Chineesche koopers niet opgenomen partijen, als ook van de onverkochte restantogsten der fabrieken belast.

Het meest belangwekkende deel der vergadering was de ontwikkeling door den inleider van zijne denkbeelden om herhaling van eene dergelijke crisis in de toekomst te voorkomen en de daarop gevolgde repliek. Voorgesteld werd op Java eene liquidatiekas op te richten, waar de verkoopen van suiker — uitgezonderd die aan de bekende groote exportfirma's — geregistreerd zouden worden. Koopers dienen alsdan dadelijk bij het afsluiten der transactie een zeker bedrag — zegge een of meer guldens per picol — in bedoelde liquidatiekas te storten en zijn verder bij daling der markt tot bijstorten verplicht. De liquidatiekas garandeert aan de verkoopers den goeden afloop der transactie, doch heeft geen verdere bemoeienis met de financiering van het geleverde product, die zooals tot dusver door beleeningen bij bankinstellingen geschiedt. Het kapitaal voor de liquidatiekas zoude bij elkaar gebracht kunnen worden door bijdragen van de verschillende suikercultuurbanken en de rente dezer gelden gevonden worden uit een op het registreeren van contracten te heffen vast recht. In de plaats van eene liquidatiekas zoude volgens inleider desnoods ook kunnen treden het gemeenschappelijke besluit van verkoopers om in alle contracten met Chineezen eene bepaling op te nemen voor storting van eene zekere garantie bij het tot stand komen van den verkoop en voor eventuele verhooging dezer garantie bij daling der marktwaarde.

Het denkbeeld der door den inleider bedoelde liquidatiekas voor suikercontracten lijkt vrij eenvoudig, doch zal in de practijk op groote, waarschijnlijk niet te overkomen moeilijkheden stuiten. In de eerste plaats zouden om een succes te verzekeren zich alle verkoopers moeten verplichten al hunne verkoopen, uitgezonderd die aan nader te bepalen exporteurs, door de liquidatiekas te laten gaan, want alleen door een dergelijk gemeenschappelijk optreden kan men de speculatieve koopers dwingen zich van de bemiddeling der kas te bedienen. Ten tweede zal het zeer moeilijk zijn vast te stellen, wie wel en wie niet in aanmerking komt om door de liquidatiekas te koop en te behalve de drie op de vergadering genoemde groote suikerexportfirma's: Maclaine, Watson & Co. (met de zusterfirma's Mc. Neill & Co. en Fraser, Eaton & Co.), Erdmann & Sielcken en Wellenstein, Krause & Co., zijn er nog eenige kleinere, maar voor hunne meer bescheiden operaties geheel credietwaardige firma's en enkele Chineesche exporteurs en bonafide handelaren. Gesteld echter, dat deze bezwaren ten slotte te overvragen zouden zijn, dan mag er wel op gewezen worden, dat met het oprichten eener liquidatiekas en van eenen geregelden termijnhandel in Javasuiker gepaard

zoude gaan het verschijnen op het tooneel van een groot aantal blanco-verkoopters en dat dit in het belang zoude zijn van de bonafide verkoopters — n.l. de suikerfabrikanten — en van eenen reëlen suikerhandel op Java, zullen weinigen durven beweren. Er scheen dan ook voor dit idee geen geestdrift onder de verschillende vertegenwoordigers van suikerfabrieken, die de vergadering bijwoonden, te bestaan. Meer algemeene instemming vond blijkbaar de raad om in het vervolg bij verkoopen aan Chineesche speculanten eene directe storting van eenige guldens per picol te eischen. Dit principe werd trouwens reeds door enkele der groote cultuurbanken in het verleden en zoo ook dit jaar gehuldigd, met het gunstige resultaat, dat deze verkoopters hunne transacties met Chineezen vrijwel zonder kleerscheuren hebben kunnen afwickelen en op de eerstvolgende vergaderingen van aandeelhouders in hunne maatschappijen geen interpellaties van ontevreden aandeelhouders behoeven te beantwoorden. Velen hebben zich met de gedachte trachten te troosten, dat wanneer de suiker niet aan Chineesche speculanten verkocht was geworden, men met een zooveel grooter onverkocht restant was blijven zitten, daar exporteurs niet in de markt waren. Dit idee werd echter door een der sprekers ter vergadering duidelijk weerlegd. Exporteurs waren wel degelijk vaak met belangrijke overzeesche orders in de markt, doch zoodra de Chineesche beroepsspeculanten merkten, dat de exporthandel aan de markt was, boden zij een hooger en prijs, met het gevolg, dat de meeste verkoopters de biedingen van exporteurs als beneden marktwaarde beschouwden en weigerden te verkoopen dan wel de hogere prijzen van speculanten accepteerden. Had men destijds een ander standpunt ingenomen dan waren de prijzen wel is waar niet opgedreven geworden tot f 15 voor Superieur en f 13 voor No. 16 en hooger, doch was een veel grooter gedeelte van den oogst bij het begin der campagne naar overzee verkocht geweest tot prijzen aanmerkelijk hooger dan de tegenwoordige. De daarvoor benodigde scheepsruimte zouden exporteurs resp. hunne lastgevers dan ook wel gezond hebben, niettegenstaande den verscherpten duikbootoorlog. Volkomen juist is de opmerking van een der sprekers, dat zonder verscherpten duikbootoorlog de prijzen op Java nu veel hooger zouden zijn, maar zoo kan men verder redeneeren, dat wanneer er in het geheel geen wereldoorlog was, de prijzen op Java tegenwoordig nog veel lager zouden zijn dan thans het geval is. Het doet dan ook weinig ter zake wat de reden is van de daling der suikermarkt op Java. Plotse sterke rijzingen en dalingen in den prijs van een artikel als suiker zullen steeds blijven bestaan en of die fluctuaties nu terug te voeren zijn op oorlogen, oogstberichten of andere aanleidingen blijft onverschillig. Waar het op aankomt is, dat fabrikanten wanneer zij eenmaal hunne suikers verkocht hebben ook de grootst mogelijke zekerheid moeten hebben, dat geen fluctuaties van welken aard ook, hunne koopers zullen verhinderen aan hunne verplichtingen te voldoen. Daarom werd door een der sprekers, die zelf groote verkoper van suiker is, de raad gegeven om alleen aan de groote Europeesche exportfirma's te verkoopen. Andere verkoopters wenschen echter het speculatieve element aan de Javamarkt niet geheel uitgeschakeld te zien en zullen dus aan Chineesche speculanten blijven verkoopen, echter na de dit jaar opgedane ervaringen op veel kleinere schaal en alleen nog onder het stellen van zekere finantieele garanties door den koper. Ook mag verwacht worden, dat fabrikanten in het vervolg er voor zullen zorgen om, hetzij op de fabriek dan wel op de afscheepplaats steeds voldoende geschikte pakhuisruimte te hunner dispositie te hebben om zoo niet den geheelen dan toch het grootste gedeelte van den oogst te kunnen opslaan in geval de exporthandel door bijzondere omstandigheden niet bij machte is den geheelen oogst tijdig te verwerken tot prijzen die den verkoopters convenieeren. Daarmede wordt hun dan tevens een afdoend wapen in de hand gegeven tegen het reeds dikwijls geopperde maar nog

nooit verwezenlijkte gevaar, dat de groote exporteurs zich zouden kunnen vereenigen teneinde aan verkoopters de prijzen voor te schrijven. Zoo zal de crisis van dit jaar van zelf hare genezing uitwerken en de maatregelen aan de hand hebben gedaan om eene herhaling in de toekomst te voorkomen.

Dit overzicht zoude niet volledig zijn, wanneer daarin niet ook het artikel van den heer Helfferich in het Koloniaal Tijdschrift, handelende over de positie der voornaamste Cultuurbanken op Java en de wijze van verkoop van suiker werd aangeroerd, waarop ook op de laatste vergadering de aandacht werd gevestigd. De heer H. pleit daarin voor de oprichting van een algemeen verkoopsyndicaat omvattende alle suikerfabrieken op Java, dat zich zou hebben te belasten met den verkoop direct naar het buitenland, de financiering en den afscheep van den geheelen suikeroogst — liefst voor een groot gedeelte met eigen schepen, die het syndicaat zoude moeten laten bouwen of aankopen. Voor den geest staat den heer H. daarbij de werking van groote Duitsche syndicaten en meent hij, dat de Java-suikerfabrikant op deze wijze meer geld voor zijn product zal ontvangen dan tot dusver het geval was. Hoe slecht de schrijver echter op de hoogte is van de toestanden op de wereldmarkt voor suiker blijkt uit zijn raad aan de Javaplanters om zich bij den verkoop van hun product te verstaan met de fabrikanten op Cuba. Bij ingewijden is het genoegzaam bekend, dat in normale jaren geen land ter wereld zijne suikers zoo ongunstig verkoopt als Cuba, doordat Cuba vrijwel er op aangewezen is zijn product naar de Vereenigde Staten van Amerika te verkoopen en de Amerikaansche raffinadeurs hiervan gebruik maken door met hunne groote inkoop te wachten, tot dat de oogst binnen komt en dan bij gebrek aan voldoende opslagruimte tot elken prijs verkocht moet worden. Op Java daarentegen begint men gewoonlijk reeds ongeveer een jaar voordat de suiker afgeleverd wordt met verkoopen en heeft men dus ruimschoots tijd om van gunstige marktconstellaties over de geheele wereld gebruik te maken. Bij het binnen komen der suikers is dan reeds de geheele oogst zoo goed als verkocht en wordt eene marktdepressie zooals die in andere groote productielanden gedurende het binnenkomen van den oogst bijna elk jaar voorkomt vermeden. Het is dan ook een aan de Londensche suikerbeurs bekend feit, dat geen land zijne suikers zoo gunstig weet te verkoopen als Java en vooral bij vergelijking met Cuba staat de jaarlijksche middenprijs, die de fabrieken op Java voor hun product behalen, ver daar boven. Natuurlijk heeft deze vergelijking alleen betrekking op den vreedetijd. Op het oogenblik is de marktwaarde op Java lager dan in eenig ander productieland ter wereld, niettegenstaande de oprichting der Suikervereeniging, die bijna den geheelen onverkochten voorraad op Java beheerscht. Maar of de verkoopprijzen onder tegenwoordige omstandigheden wat hooger of lager worden gesteld, zoo zal dit geen invloed hebben op den omvang van den afzet, die momenteel uitsluitend afhankelijk is van de beschikbare scheepsruimte. Intusschen waren einde October ongeveer 650.000 tons uit den oogst van 1.750.000 tons afgescheept en wanneer de maanden November en December niet zeer tegenvallen, dan zal aan het einde van het jaar ongeveer de helft van den oogst verscheept zijn. Bij krachtige hulp van de zijde der Nederlandsche stoomvaart maatschappijen, die op het oogenblik voor het betrekkelijk veilige vervoer in het Oosten te hooge vrachten vragen, bestaat de kans dat ook van de overblijvende helft het grootste gedeelte weggewerkt zal zijn, wanneer de volgende oogst binnen komt.

DE TILBURGSCH- BEURS.

De Europeesche oorlog, die voor onze inlandsche industrie zoo menig afzetgebied deed verloren gaan en aan den anderen kant zoo menigen buitenlandschen concurrent van onze markt deed verdwijnen, die oorlog heeft voor de nijvere provincie Noord-Brabant

grootte wijzigingen gebracht en nieuwe toestanden geschapen. En nergens in die provincie hebben die gevolgen zich sterker geopenbaard, dan in de stad Tilburg met hare talloze fabrieken en vele industrieën.

Lieten de meeste fabrikanten te dezer plaatse voor het uitbreken van den huidige oorlog binnen- en buitenland bereizen voor den afzet hunner producten, door het als gevolg van den oorlog verdwijnen der buitenlandsche concurrentie ontstond voor de voornaamste dier producten spoedig een dergelijke vraag, dat de borden werden verhangen en Tilburgsche fabrikanten en grossiers door de handelaren en winkeliers uit alle deelen des lands als het ware werden bestormd. Eerst thans ging Tilburg zijn belang beseffen. En toen Frankrijk in 1916, in navolging der Leipziger mis, te Lyon als centrum der industrie van het Zuiden, een jaarmarkt organiseerde, gingen in Tilburg reeds zeer spoedig stemmen op om ook hier tot een dergelijke jaarmarkt te geraken.

Een commissie, die in het leven werd geroepen, om de levensvatbaarheid van zulk een jaarmarkt te beoordeelen, kwam tot de conclusie, dat deze, van een nationaal standpunt bezien, achterwege kon blijven, waar de plannen voor een Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht intusschen vasten vorm hadden verkregen en deze plaats, wat hare ligging betreft, volgens het inzicht dier commissie de voorkeur verdiende. Wel achtte dezelve commissie het van veel belang, dat het Zuiden van ons land een eigen beurs zoude verkrijgen, waar op vastgestelde tijden handel en industrie elkan- der konden ontmoeten en zaken afdoen. En voor dit doel achtte zij Tilburg de aangewezen plaats.

En zoo durfde het Gemeentebestuur van Tilburg het in den loop van 1917 aan, om een besluit te nemen, waarbij tot de oprichting van „de Beurs van het Zuiden” werd besloten. Uit onderstaande indeeling:

Maandag: Huiden en Leder.

Dinsdag: Ruwe en Bewerkte Tabak.

Woensdag: Textielproducten.

Donderdag: Bouwkundige Vakken.

Vrijdag: Granen, Landbouwproducten en Koloniale Waren.

Zaterdag: Diverse Vakken.

blijkt, dat de drie eerste dagen der week gewijd zijn aan de drie voornaamste industrieën; de Donderdag is bestemd voor de Bouwkundige Vakken, die als gevolg van de snelle opkomst der geheele provincie hier zulk een voorname plaats innemen, terwijl de Vrijdagen bestemd zijn voor den Landbouw en wat daarmede in verband staat.

De resultaten hebben reeds thans de stoutste verwachtingen overtroffen. Hoewel de textielnijverheid nog niet in voldoende mate het belang der beurs schijnt te beseffen (het feit, dat deze industrie hare afnemers onmogelijk kan bevredigen, dat om haar fabricaat thans wordt gevochten en dat hare grondstoffen bijna niet meer worden aangevoerd, is hieraan niet vreemd) zijn de zaken op de Textielbeurs toch reeds van eerbiedwaardigen omvang, terwijl die op de Huiden- en Tabaksbeurs reeds van het grootste belang zijn. De bezoekers komen uit alle deelen des lands en de moeilijkheden, die het verkeer met het buitenland thans met zich brengt ten spijt, laat ook dit zich niet ontbetuigd. Reeds ver over de 10.000 personen hebben de Beurs bezocht en hoewel zij nog maar goed twee maanden bestaat, is zij reeds nu een onmisbare schakel geworden tusschen handelaar en producent.

Tijdelijk gevestigd in een, zoo goed als zulks voor het oogenblik mogelijk was, daartoe ingericht bestaand gebouw, zijn reeds plannen in voorbereiding, om haar zoo spoedig mogelijk onder te brengen in een eigen gebouw, ingericht naar de eischen des tijds en meer in overeenstemming met de voorname plaats, die de Beurs van het Zuiden in de toekomst ongetwijfeld zal gaan innemen.

A. S.

DE ZWEEDSCHE GOUDPOLITIEK.

In één der financieele bladen werd onlangs een grappig beeld gebruikt om aan te toonen de moeilijkheid, gelegen in de afdoende beantwoording van de vraag of het duurder worden der levensmiddelen te wijten is aan de ten ongunste gewijzigde verhouding tusschen vraag en aanbod, of aan de vermeerderde hoeveelheid ruilmiddelen, of aan beide tegelijk. Het is even onmogelijk daarop antwoord te geven, las ik in dat blad, als om te zeggen of de mensch in de zee verdrinkt omdat zijne beenen te kort zijn, of omdat de zee te diep is.

Op de Zweedsche goudpolitiek, gepersonifieerd in Prof. G. Cassel, zou ik ook een beeld aan de zee ontleend willen toepassen. Prof. Cassel is met groote vasthoudendheid de grauwe zee der theorie ingetreden; de golven zijn al hooger en hooger gaan reiken, maar van teruggaan wil hij niet weten. Voordat echter het water hem aan de lippen komt, gaat hij zwemmen.

Onder dit zwemmen zou ik willen verstaan de meer toenaderende houding, welke van de zijde van Zweden is te bespeuren, nu het met de handelsbetrekkingen met Nederland leelijk spaak begon te loopen. Dank zij de pogingen door de vertegenwoordigers van Nederlandsche belangen in het werk gesteld bij de Zweedsche autoriteiten, bestaat er kans, dat aan Nederland een valuta-crediet verstrekt zal worden.

Onlangs hebben onder leiding van De Nederlandsche Bank een aantal bankiers vergaderd om over deze leening van gedachten te wisselen. Hoofdzak is, dat de belanghebbenden eendrachtig blijven, die zaken optreden, en niet afzonderlijk met Zweedsche banken regelingen trachten te treffen om zich de noodige Zweedsche Kronen te verschaffen. De afdekking van deze leening, na zekeren tijd natuurlijk een onzeker element, omdat het de vraag is of Zweden blijft volharden bij zijn eisch: geen goud, maar goederen.

Waarom zou Zweden de voorkeur geven aan een leening boven het accepteren van goud? Uit vasthoudendheid aan de theoretische beschouwingen van Prof. Cassel? Van wege de voordeelen, gelegen in de hooge rente dier leeningen? Meent men in Zweden, dat het bankpapier, door de Zweedsche Rijksbank afgegeven, tegen het tegoed door de leening verkregen, minder tot de inflatie mede zal werken dan de biljetten, waarmede ingevoerd goud betaald zou worden?

De reden zou kunnen zijn, dat Zweden, door zijne prohibitive maatregelen de handelsbetrekkingen met Nederland ziende verflauwen, en dit toch in ieder geval wenschende te voorkomen, nu met dezen middenweg den handel naar zich toe wilde halen, maar toch een drang blijven uitoefenen om Nederland tot uitvoer van goederen naar Zweden te nopen. Van dien drang moet Zweden zich echter niet te veel voorstellen. Zooals reeds bij herhaling werd uiteengezet, is Nederland door de oorlogsomstandigheden niet vrij in zijn uitvoer, en nu de Bank van Noorwegen goud niet weigert, maar het aanneemt tegen den normalen prijs van Kr. 2480 per kilogram fijn, waarvan $\frac{1}{2}$ pCt. ¹⁾ afgaat voor muntloon, konden de handelsbetrekkingen met Noorwegen, vooral wat leverantie van hout en cellulose betreft, zich wel eens ten nadeele van Zweden gaan wijzigen.

Daarenboven behoeft in deze wonderlijke tijden een uitvoeroverschot alleen nog niet het gevolg te hebben, dat de wisselkoersen zich wenden ten voordeele van het land, dat meer heeft uitgevoerd.

Van 1 Juli 1916 tot 30 Juni 1917 bedroeg de waarde van den uitvoer der Vereenigde Staten naar Zweden \$ 45.1 miljoen en van Zweden naar de Vereenigde Staten \$ 23.6 miljoen, een uitvoeroverschot derhalve ten voordeele van de Vereenigde Staten van \$ 21.5 miljoen. Ondanks deze gunstige handelsbalans noteerde einde October in Stoekholm de dollar 2.45,

¹⁾ Dit muntloon bedroeg vroeger $\frac{1}{4}$ 0/0, doch is, waarschijnlijk wegens vermeerdering der bedrijfskosten, verhoogd tot $\frac{1}{2}$ 0/0.

d.w.z. had een disagio van 34.32 pCt. Zou Zweden nu ook aan Amerika willen beletten om door goudzending den dollar wederom op peil te brengen, indien de Verenigde Staten dit zouden wenschen?

Helmer Eneborg, aan wiens artikel over de buitenlandsche wisselkoersen in het Zweedsche tijdschrift *Kommersiella Meddelanden*, van 31 October 1917, deze cijfers zijn ontleend, vindt eene verklaring van de daling van den dollar in de vermindering der eigen-waarde van deze valuta. Wat hij daarmede zeggen wil is mij niet recht duidelijk, maar klaarblijkelijk starèn wij hier op de grijze zee der theorie van Prof. Cassel.

De oorzaak van den lagen stand van den dollar tegenover het buitenland, ondanks het surplus van uitvoer, dat op 30 Juni j.l. het enorme bedrag van \$ 3.635 miljoen had bereikt, is gelegen in de samen-koppeling van den dollarkoers aan dien van het pondsterling, een gevolg van de ontzaglijke voorschotten van de Vereenigde Staten aan de geallieerden, waardoor Engeland over een vrijwel onbeperkt tegoed in Amerika kan beschikken, zoodat sedert geruimen tijd het huis Morgan als agent van de Engelsche Regeering elk aangeboden bedrag in ponden tegen den koers van 4.76,45 in dollars omzet.

Intusschen ligt in den eigenaardigen loop van den dollarkoers wel eene aanwijzing om de Zweedsche Kronen, welke Nederland eventueel door eene valuta-leening mocht verkrijgen, uitsluitend voor eigen gebruik aan te wenden, en te zorgen, dat de arbitrage-markt zich niet van deze betalingsmiddelen meester kan maken, want anders zou het doel van den maatregel voorbij gestreefd worden.

Helmer Eneborg heeft het in zijn bovengenoemd artikel ook over de prijsstijging in Zweden. De totale uitgaven van een normaal gezin zijn daar tot Mei 1917 gestegen met 52 pCt, tot September met 66 pCt. Vergelijkt men dit cijfer met de gegevens onlangs gepubliceerd door het Bureau van Statistiek der gemeente Amsterdam, dat de stijging der uitgaven voor levensmiddelen in September 1917 van een gemiddelde van 8 ambtenaarsgezinnen berekent op 41.4 pCt., dan maakt het cijfer van Zweden, waar men volgens de theorie van Prof. Cassel door goud-invoer te weigeren de stijging der prijzen meende te kunnen tegenhouden, geen mooi figuur.

Nu is waarschijnlijk aan deze cijfers niet al te veel waarde te hechten. Ook de vergelijking is niet zuiver. Het Zweedsche percentage omvat de totale uitgaven, dat van Amsterdam alleen van de levensmiddelen, zoodat b.v. huishuur en kleeding daarbuiten vallen. Zoo zal voor hier de regeling der distributie ongetwijfeld het cijfer gedrukt hebben. Niettemin hebben wij toch wel eene aanwijzing, dat de Nederlandsche goudpolitiek, wat den invloed op de prijzen betreft, niet ongunstig afsteekt bij die van Zweden.

Opmerkelijk zijn in dit verband de volgende cijfers van de bankbiljetten-circulatie in Nederland, Zweden en Denemarken in normalen tijd tegenover die aan het einde van September 1917.

	In omloop in duizenden.		
	Op 31 Dec. 1913	Op 29 Sept. 1917	Toeneming in %
Nederland	f 327.250	f 808.812	147.2
Zweden	Kr. 234.472	Kr. 520.962	122.2
Denemarken ..	Kr. 151.552	Kr. 303.036	99.9

Waar de toeneming der voornaamste circulatiemiddelen in Nederland 25 pCt. hooger is dan in Zweden, zou volgens de theorie van Prof. Cassel de prijsstijging hier te lande ongeveer even veel hooger moeten zijn dan in Zweden, hetgeen zooals wij gezien hebben, niet kan worden aangenomen. Maar raadselachtiger nog wordt volgens deze theorie de verhouding tusschen Zweden en Denemarken. In Denemarken zouden de prijzen, volgens schatting van Eneborg, in September 1917 gestegen zijn met 59 pCt. tegen met 66 pCt. in Zweden, terwijl de circulatie-uitbreiding met ruim 22 pCt. bij die van Zweden ten achter bleef. En terwijl volgens de theorie van Prof. Cassel

nu ook in ongeveer gelijke verhouding de Deensche Kroon agio zou moeten doen in Zweden, blijkt deze valuta in Zweden toch onder pari te staan.

Zoo geeft de zuivere kwantiteitstheorie telkens gelegenheid tot struikelen.

Mr. L. F. A. M. v. O.

EUROPEESCHE ONTGINNING VAN BORNEO-DIAMANT.

Waar de Amsterdamsche diamantnijverheid practisch volkomen afhankelijk is van Engeland, dat reeds den handel in ruw materiaal nagenoeg geheel beheerscht en wellicht na den oorlog ook de productie, vrijwel geheel in handen zal krijgen, zou het voorzien in niet-Engelsche grondstoffen voor de Amsterdamsche industrie ongetwijfeld van nationaal belang zijn. In het vorig nummer schonken wij aandacht aan de diamantvondsten op Borneo, waarvan de voorzitter van den Alg. Ned. Diamantbewerkerbond de moderne ontginningswenselijkheid betoogd heeft. Te dier plaatse gingen wij na wat omtrent het voorkomen bekend is en in welke mate de inlander tracht zich het diamant te verschaffen. Wij willen onze beschouwingen voortzetten met een beeld te geven van de deelneming van Europeesche zijde aan deze ontginning; in 't kort gezegd, is zij tot nu toe onbeteekeend geweest.

Op grond van hunne opsporingen werd bij G. B. van 5 September 1881 aan de heeren Simonnar de Goenoeng Lawak concessie verleend. Op grond der voorloopige werkzaamheden werd een gemiddelde rijkdom aan diamant van 1 karaat per M². verwacht. Gedurende 1882 werden de werkzaamheden flink aangepakt en de noodige wateropvoerwerktuigen en bijbehorende stoomketels aangevoerd en opgesteld. De diamantlaag werd over 170 M². blootgelegd en daaruit 100 M³. diamantgrond gewonnen, die op de inlandsche manier werd verwasschen. Mede doordat de groeve gedeeltelijk in uitgewerkten grond was gekomen beantwoordde — ofschoon, onder meer, één steen van 7 karaat verkregen werd — het resultaat niet aan de verwachting minstens 100 karaat te zullen vinden. De proefontginning werd dientengevolge gestaakt in Februari 1883, vóór zij eigenlijk goed begonnen was. Nadat op 3 December 1885 de concessie overgedragen werd op de Borneo Mij. hadden in 1886 nog enkele onderzoekingen plaats, met niet schitterend resultaat. In 1893 is er nog eenige maanden gewerkt, eveneens in 1900, waarna de concessie bij gouvernementsbesluit van 29 September 1904 is ingetrokken en het terrein voor de inlanders opengesteld. Men kan niet zeggen, dat een definitief resultaat bereikt is en er is geen reden de in 1893 gegeven uitspraak van Hooze te wijzigen, dat tot nu toe van een geregeld ontginning der diamantgronden in de afdeeling Martapoera geen sprake is geweest. Als zoodanig kunnen toch zeker niet gelden de inlandsche graverijen door middel van kleine putjes, waardoor wel is waar uitgebreide terreinen, vooral in de nabijheid van Tjampaka geheel zijn omgewoeld, doch waarbij van een economisch bedrijf geen sprake was, terwijl de dieper gelegen terreinen en de moerasgronden, waarvan men niet zonder reden verwacht, dat zij rijker zullen zijn, onaangeroerd moesten blijven.

Door den ingenieur Hooze zijn aangaande de rijkheid der terreinen met het oog op Europeesche ontginning nog voorloopige onderzoekingen verricht. Hierbij werd de methode gevolgd, die ook nu nog als de eenig juiste moet worden aangemerkt. Op geregeld afstanden van plm. 500 M. werden putten gegraven van 2 M. zijde en de uit iedere put verkregen diamantlaag afzonderlijk verwasschen, teneinde uit het gemiddeld gehalte der onderzochte putten tot een gemiddeld gehalte voor het onderzochte terrein te komen. Het resultaat der onderzoekingen was niet gunstig. Een bezwaar bij een dergelijk onderzoek is natuurlijk altijd het gevaar voor diefstal. Uit een 200-tal putten werd te zamen ongeveer 6 karaat diamanten verkregen, doch een groot aantal dezer putten was in diamantlaagloze terreinen aangezet, waarbij de bedoeling voorzat een gemiddeld cijfer over het geheele onder-

zochte vergunningsterrein te verkrijgen, wat wellicht beter ware nagelaten. Op een ander dieper terrein grenzend aan de Goenoeng Lawak-concessie, werd door derden een onderzoek begonnen met behulp van een pomp; 90 M³. diamantgrond leverde daarbij 32% karaat diamant en plm. 30 gram goud. Geen diamanten groter dan 2 karaat werden gevonden. Andere onderzoeken van kleineren omvang hadden minder gunstige of niet betrouwbare resultaten. De conclusie van Hooze aangaande de mogelijkheid van een Europeesche ontginning op grooten schaal der Martapoerterreinen lukte dan ook ten slotte niet gunstig, ofschoon ook niet beslist het tegendeel geuit werd. Bij het onderzoek is gebleken, dat óók in Borneo de verdeling der diamanten een zeer onregelmatige is en terecht is door Wing Easton er op gewezen, dat het evengoed zou kunnen voorkomen, dat met een betrekkelijk kleine serie proefwassinghen door de onregelmatigheid der diamantverspreiding een zeer goed resultaat werd verkregen, terwijl de verdere ontginning zou blijken niets op te leveren, als omgekeerd, dat een proef op vrij grooten schaal zeer ongunstig uitviel, terwijl andere terreingedeelten een grooten rijkdom inhouden. Het eenige remedie is het aantal proefwassinghen op een bepaald terrein te vergrooten. Een onderlinge afstand van 500 M. is zonder twijfel veel te groot om eenige zekerheid te verschaffen.

Een beter inzicht in de waarde van een terrein zal men dan nog kunnen verkrijgen, indien men nadat het voorloopig onderzoek de aanwezigheid van diamant heeft aangetoond, door een proefexploitatie van een deel de aanwezige quantiteit nader vaststelt, indien men dus de methode volgt waaraan op de concessie Goenoeng Lawak een begin van uitvoering is gegeven, ten einde eerst bij welslagen der proefexploitatie het grootbedrijf te installeren. Voor een onderzoek der moerasgronden zijn wegens het waterbezwaar meer uitgebreide hulpmiddelen noodig. Een dergelijk onderzoek zal beter gepaard kunnen gaan met de exploitatie der aangrenzende hoogere terreinen.

Al zou te groot optimisme voorshands misplaatst zijn, een nader onderzoek van verschillende deelen der Borneo-diamantgronden wordt m.i. reeds afdoende gemotiveerd door het feit, dat nog steeds een toch vrij belangrijk getal inlanders bij de exploitatie der waarschijnlijk armere, immers ondiepere, terreinen een loonend emplooi weet te vinden, ondanks hunne door gebrek aan hulpmiddelen zeer oneconomische exploitatie-methode.

In den laatsten tijd hebben deze terreinen dan ook weer meer de aandacht der Europeesche ondernemers getrokken, wat aanleiding was tot het aanvragen en verlenen van verschillende vergunningen, één waarvan reeds tot concessieverleening heeft geleid. Verwacht mag dan ook worden, dat binnen niet te langen tijd exploitatie in Europeesch beheer zal tot stand komen.

Door den oorlog is men echter niet in de gelegenheid hierop te wachten. Het produceeren van Borneo-diamant, indien dit op voldoende schaal mogelijk is, wordt urgent geacht door hen, die ten deze tot oordeelen het best bevoegd zijn. Men mag zeker niet verwachten, dat ongesteund particulier initiatief spoedig genoeg het verlangde resultaat zal opleveren. Zeker zou het Gouvernement in de gelegenheid zijn, het onderzoek der terreinen, dat aan de productie moet voorafgaan, doch dat niet veel tijd en relatief weinig geld behoeft te kosten, het snelst tot een resultaat te voeren, waar op Banka beschikt wordt over personeel en arbeiders, volkomen met de hier in quaestie zijnde werkzaamheden vertrouwd. Voor een voorafgaand geologisch onderzoek kan niet de minste reden aanwezig worden geacht, waar de ligging der diamantgronden voldoende bekend is.

De vraag mag echter worden gesteld of er ondanks de hier in quaestie zijnde belangen, niet nog andere mijnbouwobjecten zijn, die méér en éerder voor staats-exploitatie in aanmerking komen dan de diamantgraverijen. Ik meen dan ook, dat in de gegeven om-

standigheden de beste oplossing zal zijn, dat het Gouvernement ten deze het particulier initiatief zoo veel mogelijk steunt, door voor bonafide aanvragers het verkrijgen van opsporingsvergunningen zoo gemakkelijk mogelijk te maken — in de éérste plaats door snelle afdoening — en door desgewenscht voor het onderzoek personeel beschikbaar te stellen. Overweging zou wellicht verdienen, gezien de urgentie der zaak, om de opspoorders een subsidie te geven, ten bedrage van een zeker percentage van de binnen één jaar na het verkrijgen der opsporingsvergunning op het terrein verwerkte gelden. Het spreekt m.i. van zelf, dat de eventuele kosten verbonden aan het bevorderen der exploratie ten laste van de Nederlandsche, niet van de Indische schatkist moeten worden gebracht.

Van de Amsterdamsche belanghebbenden mag men daarentegen dan wel verwachten, dat zij de onderzoeken voldoende finantiëel zullen steunen. De eigenaardige toestanden in het geheele diamantbedrijf, dat beheerscht wordt door het feit, dat de Zuid-Afrikaansche mijnen zonder moeite véél meer kunnen produceeren dan voorloopig kan worden afgezet, maken het tóch gewenscht, dat van den aanvang af zoo mogelijk een zekere relatie bestaat tusschen de eventuele producenten op Borneo en de consumenten te Amsterdam.

Dr. J. RUEB.

ORLOGSEXPANSIE IN ZUID-AMERIKA.¹⁾

..Toen door de bekende britsche Order in Council van den elfden Maart 1915 voor de landen van Mid-den-Europa onmogelijk geworden was hun overzeeschen exporthandel gaande te houden verkregen de overige staten een goede kans hun positie te versterken op de markten waar zij vroeger de concurrentie hadden te duchten van de thans uitgeschakelde mededingers. Geen engelsch consular verslag, dat men in de eerste jaren van den oorlog ter hand nam, of men vond er opwekkingen in, de opengevallen plaats van de Duitschers in te nemen. De aansporing bleek aldra gegrond te zijn op eene omstandigheid, welke niet te wijzigen viel. De lasten van den oorlog dwongen Engeland tot zoo ver ingrijpende wijzigingen in het industrieel en commercieel bedrijf, dat het zich reeds geluk wenschen mocht den buitenlandschen handel min of meer op peil te houden, maar zeker geen verwachtingen kon hebben van economische expansie in de handelsstaten van den tweeden en derden rang. Soms was het weinig leverende Engeland op de overzeesche markt nog in ongunstiger positie tegenover het hoogstens nog uit voorraad leverende Duitschland. Immers terwijl het personeel van britsche firma's gevolg gaf aan den oproep zich in militairen dienst te stellen zagen de deutsche vertegenwoordigers in Zuid-Amerika en andere gewesten zich hiertoe de gelegenheid benomen en spanden zij zich tot het uiterste in de relaties met hun cliëntèle aan te houden, zoo mogelijk zelfs de banden te versterken. Nu ook eenige Zuid-Amerikaansche staten zich tegen Duitschland gewend hebben is de restauratie die dit land na den oorlog zal moeten zien te bewerkstelligen weer des te grooter geworden. Maar ook Engeland werd niet de gelegenheid geboden zijn aandeel in het verkeer te handhaven, toen na den eersten Februari zijne verschepingen zich ten overvloede nog gesteld zagen tegenover de belemmering van een duikboot-blokkade. Het was van de Vereenigde Staten te wachten, dat zij in aanzienlijke mate profijt zouden trekken van de onbevredigde vraag naar import goederen aan gene zijde van den isthmus. In hoeverre de Unie wel gebruik gemaakt heeft van de voor haar gunstige tijdsomstandigheden, is een vraagstuk waarover men verschillend oordeelt en dat wel eerst oplossing zal vinden als eenige jaren van den economischen wedstrijd, die wij na den oorlog tegemoet zien, verlopen zijn. Niet op zichzelf staat evenwel de meening, dat Noord-Amerika te veel het oog gericht heeft op oorlogslieferanties, daarvoor zijn industrieel leven te ver gedислоqueerd heeft, zonder ten volle eene gelegen-

¹⁾ Men zie ook „De V. S. en Z.-Amerika” in No. 34.

heid benut te hebben, die een opbloei zal verschaffen van blijvender karakter, dan de vervaardiging van oorlogsbehoefte geven kan. Het is dan ook wel niet te veel gezegd, dat over de suprematie op de Zuid-Amerikaansche markt nog niet beslist is. Een dergelijke opmerking laat zich met andere motievenstaven dan uitsluitend aan de hand van in- en uitvoertotalen; toch zijn ook deze hiervoor zeer belangrijk. De interessante verhoudingscijfers van den buitenlandschen handel van Argentinië, die wij opgenomen vinden in de bijlagen van het jongste verslag der Nederlandsche Bank voor Zuid-Amerika, waaraan wij, gelijk de lezer weet, reeds eerder aandacht wijden, hebben veel beteekenis voor het zich vormen van eene meening in deze. Wij laten de staatjes hier volgen.

Herkomst van de ingevoerde artikelen:

	1916.	1915	1914	1913
Vereenigde Staten..	29,2 %	24,8 %	13,4 %	14,7 %
Engeland	28,2 %	29,9 %	34,0 %	31,1 %
Italië	9,8 %	9,3 %	9,2 %	8,3 %
Frankrijk	6,9 %	5,9 %	8,2 %	9,0 %
Spanje.....	6,2 %	5,0 %	3,1 %	2,9 %
Brazilië	5,5 %	4,6 %	3,5 %	2,2 %
Mexico	3,0 %	6,6 %	0,7 %	0,3 %
Britsche Bezittingen	2,6 %	3,7 %	1,2 %	1,9 %
Uruguay.....	1,1 %	0,8 %	1,1 %	0,8 %
Nederland	1,0 %	0,9 %	1,1 %	1,0 %
Zweden	1,0 %	0,9 %	0,7 %	0,8 %
Duitschland	—	2,5 %	14,8 %	16,9 %
België	—	0,4 %	4,4 %	5,2 %
Overige Landen....	5,5 %	4,7 %	4,6 %	4,9 %

Bestemming van de uitgevoerde artikelen:

	1916	1915	1914	1913
Engeland	29,4 %	29,6 %	29,3 %	24,9 %
Vereenigde Staten..	20,9 %	16,1 %	12,3 %	4,7 %
Frankrijk	11,9 %	7,2 %	5,7 %	7,8 %
Nederland	5,1 %	3,4 %	3,2 %	4,7 %
Italië	5,0 %	7,3 %	2,4 %	4,1 %
Brazilië	4,5 %	3,9 %	4,5 %	5,0 %
Zweden	1,9 %	0,9 %	0,5 %	0,2 %
Spanje.....	1,6 %	1,3 %	0,7 %	1,0 %
Uruguay.....	1,2 %	1,4 %	1,4 %	1,3 %
Denemarken	1,1 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %
Duitschland	—	—	9,0 %	12,0 %
België	—	—	5,0 %	6,8 %
„Aan order”	13,9 %	25,6 %	23,7 %	20,0 %
Overige Landen....	3,5 %	3,0 %	2,0 %	7,3 %

De beteekenis van de verhoudingscijfers wordt beïnvloed door het feit, dat de totale import in 1916 kleiner was dan in 1913; in cijfers uitgedrukt 366.130.571 \$ goud tegen 496.227.094. Dat het aandeel van Italië iets verbeterd is valt merkwaardig op. De uitvoer van Brazilië naar Argentinië bestaat naast yerba mate hoofdzakelijk uit koffie, die van Mexico uit naphta. Men ziet bij deze posten de toedracht die de oorlog in meerdere gevallen bevordert heeft: beter een bereikbare buur dan een onbereikbare vriend. In het lijstje ontbreekt geheel de derde imperialist, die den oorlog als eene conjunctuurverbetering wilde beschouwen: het rijk van de rijzende zon. De expansie van Japan op de Zuidzee is echter speciaal op scheepvaartgebied geweest, de penetratie te lande vindt meer in de tropische gewesten van het Oosten plaats.

In de beschouwingen waartoe het overzicht van den uitvoer aanleiding geeft willen wij hier niet treden.

AANTEKENINGEN.

De circulaire der Ontvang- en Betaalkas. — De groote dagbladen hebben openbaar gemaakt, dat door de Ontvang- en Betaalkas te Amsterdam op 20 dezer aan hare rekeninghouders eene circulaire verzonden is, waarin gezegd wordt, dat de voorzichtigheid gebiedt stelling te nemen tegen het in onderpand geven van aandelen, voortvloeiende uit den stroom van nieuwe emissies. Verzocht wordt met de kas voorafgaand overleg te plegen, alvorens rekeninghouders aandelen, voortkomende uit nog te verwachten of reeds geannonceerde emissies, deponeren, evenwel zal als onderpandswaarde hoogstens 50 pCt.

van de beurswaarde worden aanvaard. Voorts vermeldt de circulaire, dat eene dergelijke houding ook tegenover reeds genoteerde scheepvaartandelen moet worden aangenomen.

Al is op zichzelf een dergelijke, aan rekeninghouders gerichte, mededeeling niet voor het publiek bestemd, zoo willen wij, waar aan dit voorval ruchtbaarheid gegeven is, niettemin aandacht wijden, omdat het hier een incident betreft hetwelk een niet geheel onbelangrijke voorgeschiedenis achter zich heeft.

De prolongatie-markt is sinds den oorlog niet zonder beteekenis ingekrompen, en vele commissonnairs hebben tegenwoordig moeite bij het opnemen van geld, inzonderheid wanneer min of meer speculatieve manipulaties hierbij de drijfveer zijn. In verhouding wordt dan ook meer gebruik gemaakt van den kassier. Speciaal geldt dat in deze tijden van veel emissies. Nu hebben de kassiersinstellingen volgens de overeenkomsten met hunne rekeninghouders het recht niet officieel genoteerde fondsen als onderpand te weigeren. De nieuw geëmitteerde scheepvaartandelen staan natuurlijk nog alle in den „bijwagen”. Toch brengt de usance mede, dat in normale omstandigheden dergelijke fondsen toegelaten worden. Er werd echter in den laatsten tijd wel wat veel gebruik gemaakt van deze soorten, zoodat de directie der Ontvang- en Betaalkas het gewenscht achtte eene waarschuwendende stem te laten hooren. Nu moet men hieruit vooral niet afleiden, dat er een soort van beurscrisis bestaat. Sinds den oorlog zijn de speculatieve posities sterk ingekrompen, maar de vermindering van ter beschikking staand prolongatiegeld, waarvan wij boven gewag maakten, gepaard met eene sterke stijging der prolongatie-rente deden de debetsaldi bij de kassiers plotseling sterk stijgen. Deze moeten meer nog dan andere banken op hunne liquiditeit letten; bij eene crisis krijgen zij den eersten schok te weerstaan. Zij kunnen zich dus niet veroorloven te veel onderpand aan te nemen, dat niet bij de Nederlandsche Bank herbeleenbaar is, vandaar de opgemelde maatregel. Tot dusverre hebben de andere kassiers het voorbeeld der Ontvang- en Betaalkas nog niet gevolgd. Vele ingewijden gelooven ook niet, dat zij daartoe zullen overgaan. Overigens is de indruk, dien men van de zaak krijgt, dat de maatregel nut gehad heeft. De speculatie-zucht schijnt eenigszins getemperd.

De lederindustrie van Graulhet. — Het artikel in de N. R. Crt. (Avondblad van 23/11), hetwelk aan de „Matin” ontleend werd, zal zeer zeker bij velen in het vak een pijnlijken indruk gemaakt hebben. Men kan in bedoeld artikel helaas te goed lezen hoe een geheele industrie, die sedert jaren bestaat, tengevolge van den oorlog geheel met den ondergang bedreigd wordt. Evenals Neurenberg de speelgoederenindustrie tot specialiteit gemaakt heeft, zoo heeft Graulhet de hier bedoelde schapenlederindustrie tot specialiteit gemaakt. Ik wil hier niet spreken over Mazamet, dat algemeen als „wolcentrum” bekend is, maar speciaal over Graulhet. Behalve zij in het ledervak, zullen er niet velen zijn, die het bestaan van dit plaatsje vermoeden. Een ieder in het ledervak zal echter gaarne toestemmen, dat Graulhet een eereplaats inneemt. Graulhet verspreidde zijn schapenleden over, ik zou bijna durven zeggen, de geheele wereld. Door de délainage in het nabij liggend Mazamet en de van oudsher bestaande vilt-hoedenfabricatie in Graulhet begonnen enkelen zich op het fabriceren van leder bestemd voor z.g. zweetbanden voor hoeden toe te leggen. De vellen, z.g. blooten, kochten zij voor een appel en een ei in Mazamet. De hoedenfabrikanten, ziende, dat het door hen gefabriceerde leder ook voor andere doeleinden geschikt was en hen een beter bestaan opleverde dan de hoedenfabricatie, hebben zich toen meer speciaal op de fabricatie van leder toegelegd. 't Artikel, dat zij fabricerden werd in den beginne aan Parijsche commissiehuizen geconsigneerd, die het over heel Europa hebben verspreid. Lang heeft dit niet ge-

duurd, want de koopers kwamen er al spoedig achter, waar het artikel gemaakt werd. 't Was een plezier 't kleine, eigenaardige plaatsje te bezoeken. Men trof er inkoopers der grootste Europeesche huizen en het waren vooral Engeland en Duitschland, die het grootste gedeelte der fabricatie tot zich trokken. Duitschland ook voor leder het industrieland bij uitnemendheid, was niet in staat met Graulhet te concurreren en betrok, ondanks de invoerrechten van 36 Mark per 100 K.G., het schapenleder uit Frankrijk. Wanneer er ooit sprake mocht zijn van internationale handelsartikelen, dan zijn 't zeker ook „les peaux de Graulhet”. Aanvankelijk slechts kleine mégisseries ontstonden er successievelijk fabrieken van beteekenis en al heeft men ook in andere landen getracht het artikel concurrentie aan te doen, Graulhet heeft zich steeds weten te handhaven, behèerschte, en blééf, de markt voor schapenleder. Nu zien wij tengevolge van den oorlog deze industrie lamgeslagen en staat Frankrijk op het punt een zijner grootste industrieën te verliezen. Amerika, dat vóór en gedurende den oorlog o.m. reeds veel schapenleder naar Europa verkocht, zal niet nalaten de schapenledermarkt geheel tot zich te trekken. M. L. R.

Uitvoer van Japan. — Het Government Commercial Museum te Yokohama heeft het navolgende lijstje gepubliceerd van de voornaamste Japansche uitvoerartikelen en de bestemming daarvan, waarbij een beeld gegeven is van de terreinwinst, die de Japansche artikelen in den oorlog gemaakt hebben.

Uitvoerartikelen.	Vroegere afzetgebieden.	Nieuwe afzetgebieden.
Wollen stoffen ..	China.	Aziatisch Rusland.
Katoen. dekens ..	Azië.	Z.-Afrika, Australië
„ ondergoederen	„	Gr.-Britannië, Nederland, Rusland, Zuid-Afrika en Australië.
Handschoenen....	—	Gr.-Britannië, China en Rusland.
Kousen.....	Kwantoeng en Hongkong.	China, Gr.-Britannië en Rusland.
Imit. Panama-hoeden	China en Hongkong	Gr.-Britannië, China en Australië.
Armbanden	Britsch-Indië.	—
Knoopen van paarlmoer	Alle landen.	—
Drukpapier	China.	Gr.-Britannië, Ned.-Indië, Australië en Manilla.
Karton.....	Azië.	—
Porselein	China, Gr.-Britannië, Amerika.	Australië.
Glas	China, Hongkong, Str. Settlements.	Andere Aziatische landen.
Speelgoederen....	Br.-Indië, Singapore, Ned.-Indië.	Gr.-Britannië, Amerika en Canada.

De mate van uitbreiding blijkt uit bovenstaande vermelding niet, zeer veel beteekenis heeft deze in enkele gevallen wellicht ook niet, bijv. zal het aantal Nederlanders, dat gekleed gaat in Japansch ondergoed, wel gering zijn. Merkwaardig wordt de bewering, te anderz plaatse in dit nummer gedaan, bevestigd, dat Japan weinig gebruik gemaakt heeft van de afzetkansen, die zich door het afbreken der Duitsche verbindingsen door den oorlog, in Zuid-Amerika voordeden.

Hongaarsche Staathuishouding. — De Hongaarsche Premier heeft als Minister van Financiën het budget voor 1916/1917 ingediend. De oorlogskosten zijn daarbij slechts gedeeltelijk in aanmerking genomen; zoo zijn de hogere rentelasten voor de oorlogsleeningen en ook de rente op de 7e oorlogsleening wél in de cijfers opgenomen, de mobilisatiekosten echter niet. Op deze basis bedragen de gewone en buitengewone uitgaven gezamenlijk Kr. 3442,67 miljoen, waartegen aan ontvangsten een

bedrag van Kr. 3468,90 staat, zoodat Kr. 26,2 miljoen overblijven.

Het belangrijkste punt van het budget is dat van de verhooging van de staatsschuld tengevolge van den oorlog; deze is door de oorlogsleeningen nl. met Kr. 8,91 milliard toegenomen. Voor de rente hierop zijn Kr. 516,38 miljoen uitgetrokken. Hierbij komt echter een bedrag van Kr. 113,46 miljoen aan sedert de samenstelling van het budget door het aangaan van nieuwe leeningen verschuldigd geworden rente. De 7de oorlogsleening, waarop thans nog wordt ingeschreven, zal vermoedelijk Kr. 2 milliard belopen. Voor een half jaar rente hierop zijn Kr. 60 miljoen uitgetrokken. Aan ontvangsten is eene vermeerdering van Kr. 465,36 miljoen te verwachten. Deze zal hoofdzakelijk voortspruiten uit de navolgende posten: Kr. 166,04 miljoen ontvangsten uit de te projecteeren herziening van de spoorwegtarieven en 9,5 miljoen uit de verhooging van de spoorwegtransportbelasting. Verder Kr. 47 miljoen uit de opbrengst van 60 pCt. oorlogstoeslag op de grondbelasting en eenige andere belastingen. De post inkomstenbelasting, die op Kr. 35 miljoen wordt geraamd, moet volgens de resultaten van de laatste aanslagen met nog Kr. 15 miljoen worden verhoogd. Als nieuwe posten komen voor: Kr. 54,6 miljoen aan oorlogswinstbelasting der Oostenrijksch-Hongaarsche Bank over de jaren 1914, 1915 en 1916. De vermeerdering in uitgaven bedraagt Kr. 439,18 miljoen. Daaronder komen voor verschillende posten ter verbetering van de levensvoorwaarden der staatsspoorbeambten. De voor oorlogs ondersteuning benoedigde Kr. 189,48 miljoen werden volgens de principieele bepalingen, waarop het budget is gegrondvest, niet in deze raming opgenomen.

De raffinaderij op Curaçao. — Een vreedevolle tijding was destijds het gerucht, dat de „Koninklijke” op het noodlijdende eiland een bedrijf zou stichten; immers de werkgelegenheid, die daarmee geboden wordt, zal in breeden kring de economische positie van de eilandbevolking ten goede komen. In het jongste jaarbericht der „Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië”, verslag doende over het jaar 1916, leest men ter zake: „In ons vorig verslag deelden wij mede, dat als middelpunt voor de verwerking van onze Venezolaansche ruwe olie, voor zoover die niet in Venezuela zelf geplaatst zal kunnen worden, het eiland Curaçao was gekozen. De uitwerking van deze plannen is thans belangrijk gevorderd. Wij gingen in het najaar van 1916 over tot de oprichting van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij, met een kapitaal van f 4.000.000,—. Voor rekening van deze Maatschappij werd de bouw van eene raffinaderij volgens het Trumble-stelsel ter hand genomen, welke raffinaderij eene capaciteit zal verkrijgen van 1000 ton daags. De talrijke moeilijkheden bij de aflevering van materialen en het steeds groeiende tekort aan transportmiddelen vertraagde den bouw zeer. Wij meenen thans echter te mogen verwachten, dat in dit jaar de raffinaderij in bedrijf zal komen. De aanvoer van ruwe olie uit Venezuela naar Curaçao zal bezorgd worden door eenige sleepbooten en lichters, welke laatste door de tijdsomstandigheden van hout moeten gebouwd worden. De producten, uit de ruwe olie verkregen, zullen van Curaçao uit, zowel op de wereldmarkt als op de locale markten door ons verkocht worden.”

„ In de rubriek Goederenhandel vindt men onder het hoofd Petroleum een opstel over de wereldproductie van dit artikel in 1916, ontleend aan den Petroleum Review.

INGEZONDEN STUKKEN.

EENE OPMERKING OVER DE MAANDCIJFERS

Onder de maandcijfers, welke geregeld tier kennis van de lezers der Economisch-Statistische Berichten worden gebracht, behooren ook die der emissies, en

het daaraan toevoegen van een algemeen totaal en andere gegevens geeft grond tot de onderstelling, dat de cijfers zullen moeten dienen ter vervaardiging van een juiste statistiek.

Is dit zoo, dan kan het van nut zijn vóór het jaar 1917 ten einde is, de vraag te stellen, of de emissies van hypotheekbanken in die statistiek wel behooren te worden opgenomen op de wijze als dit tot nu toe is geschied.

De hypotheekbanken nemen ten aanzien van het uitgeven van waardepapieren een zeer bijzondere plaats in, doordat zij uit den aard harer werkzaamheden dagelijks en bij voortduring emitteeren. De grootere onder haar plaatsens meerdere tonnen per maand, zonder dat daarvan eenig maandcijfer bekend wordt.

Dit heeft tengevolge, dat alleen de enkele maal, dat eene hypotheekbank eene emissie zóódanig publiceert, dat die ook ter kennis van de samenstellers der emissie-maandcijfers komt, die cijfers met het bedrag dier emissie worden vermeerderd.

Intusschen rijst dan de vraag, of die cijfers, en bij gevolg de statistiek, niet zou winnen door een rubriek weg te laten, waarvan de cijfers bij lange na niet lijken op wat inderdaad onder die rubriek — wil men een juist beeld erlangen — moest zijn opgenomen.

Indien de samenstelling dier rubriek niet kan geschieden met medewerking van alle hypotheekbanken, dan zou het waarschijnlijk terwille van de juistheid der emissiecijfers aanbeveling verdienen, de emissies van hypotheekbanken óf niet te vermelden óf in geen geval in de totaalcijfers op te nemen.

Mr. A. J. S. v. L.

[De opmerking van den geachten inzender, dat vooral ten opzichte van de pandbrievenuitgifte der hypotheekbanken de emissiestatistiek van dit weekblad niet een volledig beeld geeft van het totale geplaatste kapitaal, is geheel juist. Ook nog in andere richting — men denke aan de, naar het schijnt, thans meermaals voorkomende ondershandsche plaatsingen van aandelen — is onze statistiek stellig niet volle-

dig. Meer dan een statistiek der openbare emissies bedoelen deze maandcijfers echter niet te zijn en als zoodanig behouden zij hunne waarde. Een andere vraag is of niet zoo spoedig na afloop van het boekjaar de pandbrievencirculatie der verschillende banken is bekend geworden, althans in dit opzicht een aanvulling der cijfers ware te geven. Een pogen tusschen tijds deze cijfers bij te houden, zou de medewerking van alle bestaande hypotheekbanken noodzakelijk maken. Al twijfelen wij er niet aan, of zulk pogen zou bij de groote meerderheid der banken ondersteuning vinden, over de vraag of volledigheid bereikt zou kunnen worden, zijn wij eenigszins sceptisch. — Red.]

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Aardappelen. Nieuwe maximum-inkoopprijzen voor de gemeenten ingevolge art. 3 der Distributiewet 1916 zijn vastgesteld voor zand- en veenaardappelen en voor kleiaardappelen.

Gecondenseerde melk, melkpoeder, enz. Met het oog op de dreigende melkschaarschte gedurende den a.s. winter, werd een aanzienlijke reserve van melk gemaakt in den vorm van gecondenseerde melk, gecondenseerde taptmelk, melkpoeder en taptmelkpoeder. Deze reserve zal thans voor het publiek verkrijgbaar worden gesteld. In verband hiermede zijn maximumprijzen voor de genemde artikelen vastgesteld.

Aanvullingsbroodkaarten. Met ingang van het 37ste tijdvak zullen naast de bestaande aanvullingsbroodkaarten voor bruinbrood en grof roggebrood ook aanvullingskaarten voor witbrood beschikbaar worden gesteld.

Drogen van fruit. Met ingang van 20 dezer is verboden het drogen van alle soorten fruit. Tevens zijn maximumprijzen vastgesteld voor gedroogde appels en peren.

Zachte zeep. De maximum-inkoopprijs voor de

MAANDCIJFERS.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN AUGUSTUS 1917.

(Ontleend aan de „Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			1917.	1916.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	f 2.673.546,—	f 2.582.872,—	f 5.397.330,—	f 4.923.466,—
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 2.766.194,—	„ 1.435.387,—	„ 4.314.085,—	„ 3.972.099,—
Ned. Centraal Spoorwegmaatschappij	„ 242.944,—	„ 189.037,—	„ 434.976,—	„ 375.835,—
Hollandsche Buurtspoorwegen	„ 10.418,83 1/2	„ 9.172,09	„ 20.574,00 1/2	„ 16.683,04
Dedemsvaartsche Stoomtramwegmaatschappij..	„ 13.459,45	„ 17.247,24 1/2	„ 32.671,07	„ 30.502,77
Tramw.mij. „de Meijerij“: lijn Veghel—Eindhoven—Belg. grens en St.Oedenrode—'s Bosch, lijn Eindhoven—Helmond—Asten en Geldrop—Heeze	—	—	„ 22.146,79	„ 19.250,19 1/2
Zuid-Nederl. Stoomtramweg-maatschappij	„ 17.344,42	„ 12.309,38	„ 31.926,01	„ 31.830,18
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 69.760,16 1/2	„ 41.328,95	„ 114.488,70	„ 103.692,32
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	—	—	„ 203.990,03	„ 187.773,21 1/2
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 30.121,63	„ 15.628,21 1/2	„ 46.000,—	„ 37.983,63 1/2
Gemeentetram te Amsterdam	„ 514.562,82	—	„ 514.562,82	„ 453.560,50 1/2
Haagsche Tramwegmaatschappij	„ 339.640,68	—	„ 341.606,02	„ 300.672,15
Rotterdamsche Electr. Tramwegmaatschappij..	„ 239.982,71 1/2	—	„ 239.982,71 1/2	„ 231.359,99
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	„ 520.000,—	„ 700.305,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 14.100,—	„ 26.200,—
lijn Soerabaija—Krian	—	—	„ 55.200,—	„ 48.000,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch..	—	—	„ 384.400,—	„ 343.800,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	„ 241.700,—	„ 262.800,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	„ 93.400,—	„ 95.700,—
„ lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 8.900,—	—
„ lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	„ 85.600,—	„ 87.315,—
Kedirie Stoomtrammaatschappij	—	—	„ 80.000,—	„ 76.505,—
Malang Stoomtrammaatschappij	—	—	„ 410.000,—	„ 380.937,—
Deli Spoorwegmaatschappij	—	—	„ 84.100,—	„ 62.291,—
Noord-Brab.—Duitsche Spoorweg-maatschappij.	„ 29.446,—	„ 51.527,—	—	—

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in de „Ingenieur“ ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek“ ontleend.

Zie aan ommezijde de Spaarbankcijfers.

gemeenten ingevolge art. 3 der Distributiewet 1916 van zachte zeep is met ingang van 6 dezer verhoogd van f 37,20 tot f 44,50 per 100 K.G. De maximumprijs voor zachte zeep, bestemd voor andere dan huishoudelijke doeleinden (z.g. industriezeep) is verhoogd van f 50,— tot f 60,— per 120 K.G.

Rijwielbinnenbanden. De vastgestelde maximumprijzen voor rijwielbinnenbanden, gemerkt A, B, C en D, zijn te verstaan voor volledige banden, voorzien van ventiel; de prijs voor banden zonder ventiel is f 0,35 per stuk lager. Het verbod voor handelaars om ongestempelde banden te verkoopen treedt in werking op 15 December a.s.

Rijwiel- en voertuigkaarsen. Na 1 Januari 1918 zullen de aanvragen om kaarsen ten behoeve van doctoren door het Bureau voor Doktersnoodvoorziening, van welk bureau dr. Sikkel directeur is, geschieden.

Vervoer van hout. Aangezien het, in verband met gebrek aan scheepsruimte voor vervoer te water, noodig is het vervoer van andere artikelen dan levensbehoeften zooveel mogelijk te beperken, is door den Minister van Landbouw verboden het vervoer van hout, met uitzondering van bezaagd timmerhout en mijn-hout voor de mijnen in Limburg.

Ongeschild eikenhout. Teneinde te voorkomen, dat eikenhout ongeschild als brandhout wordt gebruikt, waardoor looistof verloren gaat, is verboden de aflevering en het vervoer van ongeschild eikenhout, w.o. ook te verstaan eikenheg en eikenheester, tenzij het hout grooter doorsnede heeft dan 30 c.M., dan wel ontheffing is verleend.

IJzer en staal. Door den Minister van Landbouw is vastgesteld eene nieuwe regeling voor de distributie en het vervoer van ijzer en staal uit voorraad, die op een nader te bepalen tijdstip in werking zal treden.

SPAARBANKCIJFERS.

Overzicht van inleg en terugbetaling bij 48 particuliere spaarbanken (aangesloten bij den Nederlandschen Spaarbankbond) gedurende October 1917.

Spaarbanken met een aan inleggers oerschuldigd bedrag van:	Bedrag in Guldens		Posten	
	Inleg	Terugbetaling	Inleg	Terugbetaling
beneden f 100.000	2.830	1.284	32	14
f 100.000—, 500.000	128.169	121.261	1.987	848
„ 500.000—, 1.000.000	230.562	220.297	2.266	1.288
„ 1.000.000—, 2.000.000	654.825	479.834	5.032	2.780
„ 2.000.000—, 4.000.000	305.398	311.535	2.256	1.661
„ 4.000.000—, 7.000.000	833.545	800.498	7.618	5.784
boven „ 7.000.000	1.585.848	1.221.731	28.707	14.014
Totaal ..	3.741.175	3.156.440	47.898	26.389
Totaal Oct. 1916	2.935.163	2.515.292	46.832	22.589
„ „ 1915	2.394.686	1.827.232	39.364	20.272
October.....	1917	1916	1915	
Uitgegeven nieuwe boekjes	2972	3044	2526	
Geheel afbetaalde boekjes..	1876	1965	1874	

Overzicht van inleg en terugbetaling bij de Rijks- postspaarbank.

OCTOBER	1917	1916	1915
Inlagen	f 7.123.583	f 6.798.035	f 5.730.634
Terugbetalingen ..	6.785.770	6.176.493	5.201.765
Tegoed der inleggers op ultimo	215.611.717	199.475.279	183.026.290
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	28.164.500	26.211.050	24.282.250
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	9.697	9.757	8.740
Aantal geheel afbetaald	6.787	6.178	6.415
Aantal uitstaande op ultimo	1.757.280	1.724.997	1.685.226

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

Door het uitblijven van beurs- en handelstelegrammen uit Engeland kunnen enkele koersen, noteringen en verdere gegevens voor de verstreken week niet worden medegedeeld.

N.B.*** hettekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

I. BANKDISCONTOS.

	24 November 1917	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank (Bel. Binn. Eff.	4 1/2 „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14
(Vrsch. in R.C.	5 1/2 „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14
Bank van Engeland	5 „ 5 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 „ 23 Dec. '14	4 „ 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 „ 20 Aug. '14	3 1/2 „ 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 „ 10 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14
Russische Staatsbk.	6 „ 27 Juli '14	5 „ 1 Apr. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 „ 10 „ '15	5 „ 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 „ 28 Spt. '17	4 1/2 „ 6 „ '14
Zwitserse Nat. Bk.	4 1/2 „ 2 Jan. '15	3 1/2 „ 19 „ '14
Bank van Italië ..	5 1/2 „ 7 Nov. '17	5 „ 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3-4	—
Javasche Bank....	3 1/2 „ 1 Aug. '09	3 1/2 „ 1 Aug. '09

II. OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disconto	Call-money
24 Nov. '17	3 1/2-3 3/4	4	***	4-5/8	—	3 1/2-3 1/4
19-24 N. '17	3-3 3/4	4-5	***	4-5/8	—	3-5 1/2
12-17 N. '17	3	3-3 1/4	***	4-5/8	—	3 3/4-4
5-10 N. '17	3-3 1/8	3-4	4 25/32	4-5/8	—	3 1/2-4
20-25 N. '16	2 3/8-3 1/4	2 3/4-3	5 1/2-5 3/4	4-5/8	—	2-4
22-27 N. '15	3 1/16	2 3/4-3	5 3/16-1/4	—	—	1 7/8
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Notering van 23 November 1917.

WISSELKOERSEN.

I. KOERSEN IN NEDERLAND.

Voor Londen, Berlijn en Parijs worden voorloopig ook de dagelijksche noteringen te Amsterdam opgenomen. De dagelijksche koersen op New York, alsmede de laagste en hoogste der week zijn aan particuliere opgaven ontleend.

Data	Londen	Berlijn	Parijs	New York
19 Nov. 1917 ..	10.87 1/2	33.47 1/2	39.85	2.28 3/4
20 „ 1917 ..	10.91	33.77 1/2	39.90	2.28 5/4
21 „ 1917 ..	10.90	33.90	39.95	2.29 1/4
22 „ 1917 ..	10.90	33.92 1/2	40.—	2.29
23 „ 1917 ..	10.92	34.—	40.10	2.29 3/4
24 „ 1917 ..	10.95	34.10	40.15	2.29 3/4
Laagste der week	10.85	33.15	39.75	2.27 3/4
Hoogste „ „	10.95	34.40	40.20	2.30
17 Nov. 1917 ..	10.87	33.22 1/2	39.85	2.29
10 „ 1917 ..	10.98	32.77 1/2	40.25	2.30
Muntpariteit ..	12.10 3/8	59.26	48.—	2.48 3/4

Data	Zwitserland	Weenen	Kopenhagen	Stockholm	Batavia telegrafisch
24 Nov. 1917	52.90	21.15	75.50	85.85	99 1/2-100 1/2
Laagste d. w.	52.—	20.60	74.50	84.50	—
Hoogste „ „	53.40	21.20	80.50	92.—	—
17 Nov. 1917	52.05	20.75	79.—	92.—	99 1/2-100 1/2
10 „ 1917	51.25	20.50	77.50	89.50	99 1/2-100 1/2
Muntpariteit	48.—	50.41	66.67	66.67	100

OVERZICHT.

De aandacht op de wisselmarkt werd deze week hoofdzakelijk in beslag genomen door de stijging van de markten. De stemming was vast en onder levendige omzetting kon de koers opkomen van 33.22½ tot 34.10. Ook Weenen profiteerde eenigszins van deze willige stemming: 20.80 tot 21.15.

De koersen van Londen, Parijs en New York waren deze week eveneens iets beter. Londen steeg van 10.87½ snel tot 10.95, moest echter van deze sterke rijzing weder direct het grootste gedeelte inboeten. Later was echter de stemming toch vast, zoodat aan het einde der week wederom 10.95 bereikt werd. Parijs steeg van 39.85 tot 40.15. New York grootendeels nominaal. Zwitserland steeg, hoofdzakelijk door de vraag naar markten, van 52.30 tot 53.40. Toen die ook daar vaster werden, zakte de koers weder in tot 52.90. Scandinavië was flauw; Stockholm kwam na herhaalde schommelingen op circa 85.70. Kopenhagen op 75.50. Overige landen verlaten.

II. KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
24 November 1917	4.76.50	5.73.50	nom.	***
Laagste d. week..	4.76.45	5.72.50	—	***
Hoogste „ „ ..	4.76.50	5.75	—	***
17 November 1917	4.76.45	5.75.75	nom.	*** 3/4
10 „ 1917	4.76.45	5.76.62	nom.	43 1/2
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

III. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	23 Oct. 1917	6 Nov. 1917	Tijdperk 7—14 Nov. 1917		14 Nov. 1917
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires	d.p.gd.pes.	50 9/10	51 1/2	51	52 1/4	52
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/5 1/32	1/5 1/32	1/5	1/5 1/16	1/5 1/32
Hongkong ..	id. p. \$	2/7 3/4	2/10 1/4	2/10 1/4	2/11 1/4	2/11 1/4
Lissabon	d. p. escudo	30 3/8	30 3/8	30 1/4	31	30 3/8
Madrid	Peset. p. £	20.40	20.24	20.18	20.55	20.31
Montevideo..	d. p. peso	55 3/4	57 3/8	56 3/4	58	57 3/4
Montreal....	\$ per £	4.73 1/4	4.75 1/4	4.75 1/4	5.76 3/4	4.76 1/2
Petrograd ..	R. p. £ 10	353 1/2	353	353	420	377 1/2
R.d.Janeiro 1)	d. p. milr.	13 3/32	13 3/32	13 1/32	13 3/32	13 3/32
Rome	Lires p. £	37.33	37.92	38.10	40.35	40.20
Shanghai ..	sh/d p. tael	3/9 1/2	4/0 1/2	4/0 1/2	4/1 1/4	4/1 1/4
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/16	2/4 1/16	2/4	2/4 3/32	2/4 1/16
Valparaiso 1)	d. p. pap.p.	14 3/32	14 3/8	14 15/32	14 29/32	14 9/16
Yokohama ..	sh/d.p. yen	2/1 3/8	2/1 7/8	2/1 7/16	2/2 1/8	2/2

1) Noteeringen op 90 dagen.

Goud en Zilver.

GOUDBEWEGING BIJ DE BANK VAN ENGELAND.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

ZILVER.

Noteering te Londen.

te New York.

24 Nov. 1917.....	***	85 1/4
17 „ 1917.....	***	85 1/2
10 „ 1917.....	***	86 1/8
3 „ 1917.....	43 3/4	88 3/8
27 Oct. 1917.....	42,12 1)	83 1/4
25 Nov. 1916.....	35 3/16	73 3/8
27 Nov. 1915.....	27 1/4	56 1/2
20 Juli 1914.....	24 1/16	54 1/8

1) Noteering van 26 October.

NEDERLANDSCHE BANK.

VERKORTE BALANS OP 24 NOVEMBER 1917.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 58.766.849,69 1/2 B.-bk. „ 130.902,75 Ag.sch. „ 7.733.123,90 1/2	f 66.630.876,35
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 8.202.116,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	8.202.116,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 58.698.616,71 1/2 B.-bk. „ 4.852.394,53 Ag.sch. „ 28.413.818,00 1/2	f 91.964.829,25
Op Effecten	f 88.545.829,25	—
Op Goederen en Spec.	„ 3.419.000,—	91.964.829,25
Voorschotten a. h. Rijk.	—	11.766.392,74 1/2
Munten Muntmateriaal	—	—
Munt, Goud	f 92.946.320,—	—
Muntmat., Goud	„ 599.430.638,18 1/2	—
	f 692.376.958,18 1/2	—
Munt, Zilver, enz.	„ 6.882.668,31 1/2	—
Muntmat., Zilver	„ —	699.259.626,50
Effecten	—	—
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.178.192,50	—
id. van 1/3 v. h. kapit.	„ 3.906.939,62 1/2	9.085.132,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank	—	1.465.000,—
Diverse rekeningen	—	58.418.600,06
	—	f 946.792.573,03

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	„ 5.234.534,18 1/2	—
Bankbiljetten in omloop	„ 852.846.910,—	—
Bankassigtiën in omloop	„ 3.630.969,73	—
Rekening-Courant saldo's:	—	—
Van het Rijk	f —	—
Van anderen	„ 60.103.994,72 1/2	60.103.994,72 1/2
Diverse rekeningen	„ 4.976.164,39	—
	f 946.792.573,03	—
Beschikbaar metaalsaldo	f 515.026.765,64 1/2	—
Op de basis van 1/3 metaaldekking	„ 331.710.390,75 1/2	—
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.575.133.825,—	—

Bij vergelijking met den vorigen weekstaat blijken de volgende verschillen:

	Minder
Disconto's	7.952.886,52
Buitenlandsche wissels	68.640,—
Beleeningen	1.225.183,22 1/2
Goud	1.592.158,36
Zilver	275.993,02 1/2
Bankbiljetten	4.111.040,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	2.381.134,98

N.B. Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	24 Nov. 1917	17 Nov. 1917
Aan schatkistpromessen..	f 141.970.000,—	f 147.370.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 55.000.000,—	„ 63.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 108.353.000,—	„ 107.387.000,—
Aan zilverbons	„ 26.719.793,—	„ 26.712.179,50

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischbare schulden
24 Nov. 1917	692.377	6.883	852.847	63.735
17 " 1917	693.969	7.159	856.958	64.619
10 " 1917	683.703	7.121	855.221	59.491
3 " 1917	683.724	7.290	863.057	59.473
27 Oct. 1917	685.230	7.386	824.973	64.694
20 " 1917	685.509	7.380	820.702	87.015
13 " 1917	685.021	7.331	815.593	81.886
6 " 1917	675.916	7.211	816.307	68.108
29 Sept. 1917	675.916	7.264	808.812	70.458
22 " 1917	674.376	7.376	784.733	86.831
15 " 1917	676.780	7.310	787.108	82.835
8 " 1917	664.182	7.364	788.448	101.260
1 " 1917	664.145	7.270	789.761	102.046
25 Nov. 1916	584.591	6.725	736.284	48.950
27 Nov. 1915	411.498	3.777	565.479	35.462
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Belee- ningen	Beschik- baar Metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
	Totaal	Hiervan Schatkist- promessen- rechtstreeks			
24 Nov. 1917	66.631	55.000	91.965	515.027	76
17 " 1917	74.584	63.000	93.190	515.909	76
10 " 1917	72.915	61.000	88.617	506.976	76
3 " 1917	72.542	61.000	95.129	505.602	75
27 Oct. 1917	64.248	53.000	82.743	513.741	78
20 " 1917	72.138	61.000	78.869	510.475	76
13 " 1917	74.892	64.000	69.977	511.880	77
6 " 1917	67.641	57.000	70.078	505.252	77
29 Sept. 1917	57.628	47.000	72.055	506.310	78
22 " 1917	55.517	45.000	70.934	506.430	78
15 " 1917	52.451	42.000	71.095	509.039	79
8 " 1917	90.728	80.000	71.915	492.542	75
1 " 1917	78.763	68.000	76.110	492.002	75
25 Nov. 1916	68.280	50.000	66.229	433.374	75
27 Nov. 1915	71.762	39.560	61.230	294.542	69
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

JAVASCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden Guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischb. schulden
25 Aug. 1917	83.288	18.043	173.241	50.027
18 " 1917	83.277	17.879	175.430	46.406
11 " 1917	82.869	18.041	174.468	47.253
28 Juli 1917	83.673	17.324	171.395	48.460
26 Aug. 1916	71.107	24.633	145.577	64.986
28 Aug. 1915	36.265	31.423	126.210	31.795
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Beschik- baar metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
25 Aug. 1917	7.905	31.141	61.326	23.459	57.008	45
18 " 1917	7.636	31.877	60.521	22.611	57.106	46
11 " 1917	7.690	33.259	64.405	18.143	56.924	46
28 Juli 1917	7.443	35.167	65.656	13.764	57.338	46
26 Aug. 1916	6.840	37.942	65.583	7.401	53.628	45
28 Aug. 1915	5.813	12.037	51.451	23.228	36.504	43
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa.²⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
8 Sept. 1917 ..	679	1.260	867	910	729
1 " 1917 ..	698	1.166	908	893	710
25 Aug. 1917 ..	713	1.113	995	905	730
18 " 1917 ..	719	1.132	947	911	670
9 Sept. 1916 ..	643	1.155	745	885	727
4 Sept. 1915 ..	867	1.094	1.451	847	1.292
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

I. BANK VAN ENGELAND.

WEEKSTAAT VAN 7 NOVEMBER 1917.

ISSUE DEPARTMENT.

Notes issued.. £ 72.728.910	Government Debt £ 11.015.100
	Other securities,, 7.434.900
	Gold coin and bullion.... ,, 54.278.910
£ 72.728.910	£ 72.728.910

BANKING DEPARTMENT.

Capital..... £ 14.553.000	Government securities.. £ 58.883.570
Rest, 3.190.573	Other securities,, 91.155.402
Public deposits,, 43.498.699	Notes, 30.338.890
Other deposits,, 121.037.083	Gold and silver coin, 1.912.144
Seven-day and other bills.. ,, 10.451	
£ 182.289.806	£ 182.289.806

Door het uitblijven der Engelsche bladen konden de cijfers van de twee laatste bankstaten hierboven niet worden opgenomen.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens de cijfers der door de Regeering uitgegeven currency notes van 1 £ en 10 sh. met het bedrag der gouddekking en der tot dekking aangewezen Government securities. De publicatie dezer cijfers geschiedt sedert 26 Augustus 1914.

(In duizenden p. st.)

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
21. Nov. 1917	55.856	42.472	***	***	***
14 " 1917	55.605	42.359	***	***	***
7 " 1917	56.191	42.390	189.944	28.500	163.620
31 Oct. 1917	56.026	42.401	187.210	28.500	161.091
22 Nov. 1916	56.469	36.920	135.808	28.500	104.878
24 Nov. 1915	52.457	33.302	90.226	28.500	44.621
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek- kings- percen- tage ¹⁾
21 Nov. '17	58.736	91.958	42.175	122.596	31.834	19,32
14 " '17	58.721	90.103	42.225	120.511	31.697	19,48
7 " '17	58.833	91.155	43.499	121.037	32.251	19,60
31 Oct. '17	59.044	92.813	43.844	122.366	32.074	19,30
22 Nov. '16	42.188	98.634	55.580	105.418	37.938	23 1/2
24 Nov. '15	18.895	98.116	52.149	84.649	37.605	27 1/2
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

II. DUITSCHE RIJKS BANK.

STAAT VAN 15 NOVEMBER 1917.

De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

Metallbestand	Mk. 2.529.061.000
davon Goldbestand	„ 2.404.900.000
Reichs- und Darlehenskassenscheine.....	„ 998.177.000
Noten anderer Banken	„ 4.254.000
Wechsel	„ 11.688.038.000
Lombardforderungen	„ 8.753.000
Effekten.....	„ 103.677.000
Sonstige Aktiva	„ 1.739.806.000
Grundkapitaal.....	„ 180.000.000
Reservefonds	„ 90.137.000
Notenumlauf.....	„ 10.363.334.000
Sonstige täglich fällige Verbindlichkeiten..	„ 5.726.140.000
Sonstige Passiva	„ 712.055.000

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens het cijfer der uitgegeven Darlehenskassenscheine. De Scheine, welke niet in kas zijn bij de Reichsbank, circuleeren grotendeels onder het publiek. De Darlehenskassen zijn ingesteld op 11 Augustus 1914.

(In duizenden Mark)

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage ¹⁾
15 Nov. 1917	2.529.061	2.404.900	998.177	10.363.334	34
7 „ 1917	2.522.658	2.404.779	1.014.630	10.403.726	34
31 Oct. 1917	2.518.641	2.404.670	1.023.935	10.400.264	34
23 „ 1917	2.513.826	2.404.459	992.404	10.138.698	35
15 Nov. 1916	2.533.020	2.516.753	300.574	7.178.348	39
15 Nov. 1915	2.469.607	2.433.202	792.836	5.832.945	56
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Nov. 1917	11.688.038	5.726.140	6.740.700	984.500
7 „ 1917	11.514.946	5.529.423	6.739.800	1.002.100
31 Oct. 1917	11.737.052	5.686.056	6.738.500	1.012.100
23 „ 1917	11.543.093	5.735.434	6.537.600	979.100
15 Nov. 1916	8.230.813	3.933.091	2.691.800	288.500
15 Nov. 1915	4.320.347	1.549.881	1.735.000	746.000
23 Juli 1914	750.892	943.964

III. BANK VAN FRANKRIJK.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Van 6 Aug. 1914 tot 28 Jan. 1915 werden geen staten gepubliceerd. De met * geteekende posten komen eerst sedert 28 Jan. 1915 in den weekstaat voor. De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

(In duizenden francs.)

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	*Te goed in het Buitenland	*Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
15 Nov.'17	5.330.294	2.037.108	249.951	***	12.550.000
8 „ '17	5.327.485	2.037.108	253.481	721.773	12.350.000
25 Oct. '17	5.326.083	2.037.108	255.301	710.583	12.350.000
18 „ '17	5.257.401	2.030.000	256.964	776.261	12.250.000
9 Nov.'16	5.009.400	—	325.798	894.720	6.400.000
11 Nov.'15	4.782.030	—	361.467	1.005.794	7.200.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	* Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
	735.311	1.150.724	1.128.105	22.345.845	2.710.951	33.029
736.358	1.153.626	1.125.021	22.018.321	2.679.067	9.256	
618.871	1.155.803	1.121.902	21.705.269	2.833.507	51.567	
606.338	1.158.046	1.124.579	21.680.181	2.859.536	35.663	
632.052	1.368.906	1.362.108	15.972.641	1.797.823	122.052	
273.037	1.897.011	568.930	14.188.166	2.524.972	59.179	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

IV. RUSSISCHE STAATSBANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In millioenen Roebel).

Data n. st.	Goud	Te goed in het buitenland	Zilver	Schatkistbiljetten	Disconto's en beleeningen	Circulatie	Rek. Courant
29 Oct. '17	1.295	2.309	178	15.222	2.155	18.062	2.726
21 „ '17	1.296	2.309	168	14.479	2.071	17.859	2.715
13 „ '17	1.297	2.309	155	14.098	2.150	17.290	2.721
6 „ '17	1.293	2.309	151	13.743	2.036	16.661	2.717
29 Oct. '16	1.559	2.055	107	5.368	764	7.875	1.708
29 Oct. '15	1.598	36	25	3.140	1.387	5.011	1.434
21 Juli '14	1.601	144	74	757	1.634	1.099

V. SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE.

Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden francs.)

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Wttn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
22 Nov. '17	491.217	92.320	480.000	116.561	1.084.091	90.850
15 „ '17	491.488	92.292	480.000	108.048	1.080.879	80.947
8 „ '17	476.902	92.258	480.000	108.382	1.056.583	90.286
31 Oct. '17	477.738	91.079	480.000	96.264	1.048.925	85.654
25 „ '17	475.661	91.056	480.000	95.664	1.048.111	83.873
23 Nov. '16	351.607	77.289	480.000	44.395	837.560	106.017
25 Nov. '15	165.252	36.906	480.000	59.529	558.475	185.344

VI. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

In werking getreden op 16 November 1914.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden dollars.)

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
5 Oct. '17	1.438.512	569.576	52.500	48.203	740.916
28 Sept. '17	1.408.470	568.036	52.500	49.089	700.212
21 „ '17	1.402.317	545.451	52.500	49.934	670.246
14 „ '17	1.374.949	529.597	52.500	51.085	644.567
6 Oct. '16	591.453	206.386	—	13.991	201.364

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Dekking-percentage Deposito's ¹⁾	Percent. Goud-dekking circulatie
5 Oct. '17	451.413	1.488.484	61.027	73,0	76,9
28 Sept. '17	409.708	1.433.176	59.379	74,5	81,1
21 „ '17	344.770	1.391.962	59.354	78,6	81,4
14 „ '17	335.778	1.367.782	59.368	78,8	82,2
6 Oct. '16	101.094	559.990	55.684	74,8	102,5

¹⁾ Verhouding tusschen: goud, zilver etc., uitgezonderd het voor de dekking der F. R. Notes gereserveerde goud, en: netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

VEREENIGDE NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST MAATSCHAPPIJEN.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(Gemiddelden in duizenden dollars.)

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
29 Sept.'17	547.060	3.731.950	31.910	3.895.880	61.010
22 „ '17	550.560	3.693.750	31.830	3.874.970	85.320
15 „ '17	541.070	3.718.140	31.630	3.808.280	75.770
8 „ '17	505.770	3.712.990	31.330	3.850.650	50.050
30 Sept.'16	665.210	3.471.460	31.190	3.339.550	96.360
2 Oct. '15	684.000	2.959.700	36.490	2.778.190	192.900
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 ¹⁾

¹⁾ Op basis van 25 % van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 26 November 1917.

Na de jongste successen der Duitsch-Oostenrijksche legers in Italië en die der Engelsche troepen aan het West-front, schijnt de militaire toestand in de thans verstreken week voor de zooveelste maal weder eens te zijn „vastgelopen” en niets wijst er op, dat op militair terrein in dit jaar nog belangrijke gebeurtenissen, die tot een eventueel ingrijpende wijziging in den toestand zouden kunnen leiden, te verwachten zijn. Zoo zullen wij dus wel spoedig den vierden oorlogswinter ingaan, alweer zonder kans op een spoedig einde van den strijd. Integendeel, de Ententelanden gaan onder leiding van de Vereenigde Staten zonder ophouden voort met hunne voorbereidingen tot een nieuw (het hoeveelste?) offensief. Aan die zijde luidt het parool nog steeds: „volhouden”... ondanks de angstwekkende stijging der staatsschulden, ondanks de vrees, die zich ongetwijfeld in al die landen moet opdringen, hoe na den krijg voorzien moet worden in de ontzaglijke lasten, die de oorlog met zich bracht. En het einde aan die stijging is nog steeds niet te zien. Zoo heeft de Fransche Minister van Financiën kortelings aan den ministerraad voorstellen gedaan tot het openen van credieten ten bedrage van frs. 9263 millioen, welke moeten dienen tot bestrijding der uitgaven in het eerste kwartaal 1918; tot een beloop van frs. 8639 millioen zullen deze gelden voor militaire uitgaven worden besteed. In Engeland worden de wekelijksche oorlogslasten slechts ten deele (voor ongeveer $\frac{2}{3}$) gedekt door de wekelijksche plaatsing van 5 pCt. National War Bonds met 3- en 5-jarigen looptijd, waardoor de Britsche Regeering gedwongen wordt om, teneinde meer animo bij de inschrijvingen te wekken, het plan tot het creëren van premieleeningen nader in oogenschouw te nemen. De kanselier van de schatkist Bonar Law heeft thans een comité benoemd, welks leden alle met betrekking tot de premie-leening geopperde plannen hebben te onderzoeken; tot dusver bestaan vier dergelijke plannen, zoodat wij, wanneer de Regeering binnenkort tot het aannemen van een dier plannen overgaat, de verschijning van premie-obligatiën of loten der Britsche Regeering kunnen tegemoet zien, wat, voor zover ons bekend, een novum is in de geschiedenis van de financiering der staatsschulden.

Toch heeft thans, en wel aan het einde der vorige week, weder eens een vredesroep geklonken, en wel geuit door een der oorlogvoerende partijen. Volgens Reuterberichten heeft de Russische regeering aan de Duitsche een wapenstilstand aangeboden om, bij het aannemen daarvan, geleidelijk tot het bepalen van een basis over te gaan, waarop vrede zou kunnen worden gesloten. Begrijpelijkerwijze heeft het bericht in de Entente-landen, vooral bij de regeeringen, hevigen wrevel gewekt, welke in verschillende krachtige protesten tot de Russische regeering is geuit. Intusschen is het zeer de vraag of deze daarop acht zal slaan, doch wel beschouwd hebben de protesten niet zooveel zin als hunne krachtige termen zouden doen vermoeden. Immers, bij den gerechten twijfel, die eraan bestaat of in Rusland wel een staatsrechtelijke tot onderhandelen bevoegde regeering aanwezig is, heeft het aanbod op de Centrale Mogendheden niet eens veel indruk gemaakt. In weerwil hiervan levert het aanbod toch een zeer belangwekkenden kijk op den toestand in Rusland, zoodat die op het oogenblik is, voornamelijk wel op de vermindering van den invloed der Entente, die volgens de laatste berichten opnieuw wordt aangetast en wel thans door het aftreden van Kerensky.

Zooals gezegd, heeft men het belang van het wapenstilstandaanbod in de Centrale landen geenszins overschat. De houding der effectenbeurzen levert hiervan het sprekend bewijs; deze reageerden op het bericht zoo goed als niet, waaruit op te maken valt, dat de tijding geen wijziging heeft kunnen doen intreden in de opvatting, welke na afloop der militaire successen in de laatste weken heeft postgevat, n.l., dat men nog lang niet aan het einde toe is.

Te Budapest, dat met zijn weinig gereglementeerden beurshandel anders nogal spoedig geneigd is het oor te leenen aan geruchten en berichten van allerlei aard, heeft het aanbod tenminste geen gunstiger stemming kunnen te voorschijn roepen. Vrijwel gedurende de geheele week overwoog het aanbod van materiaal, zoodat hier en daar niet onbeteekenende koersverliezen ontstonden. Aan het einde der week ontwikkelde zich tot de lagere prijzen eenige kooplust, waardoor een herstel intrad. Nog steeds is het beursbestuur er niet in kunnen slagen alle geïnteresseerden bij den beurshandel te verzoenen met de kortelings ingevorderde, in No. 98 E. S. B. besproken reglementen. Voornamelijk is dit het geval wat de oprichting van de „Schranken” betreft. De critiek richt zich nog altijd het sterkst tegen de benoeming der „Agenten”, d.w.z. officieele make-

laars. Zonder ophouden gaan stemmen op, die afschaffing van dit instituut eischen en de opposanten hebben het althans zoo ver weten te drijven, dat binnen veertien dagen een buitengewone vergadering van alle leden der beurs moet worden gehouden, waarin de bezwaren met het bestuur zullen worden besproken. Intusschen zal een enquête worden gehouden om de bestaande bezwaren en wenschen vast te stellen. Begrijpelijkerwijs leed de stemming ter beurze onder deze oneenigheid, terwijl voorts het door de regeering uitgegeven exposé omtrent de belastingplannen een factor ten ongunste vormde. Men neemt n.l. ter beurze aan, dat de dividendpolitiek der banken en der overige „Aktiengesellschaften” sterk door de nieuwe belastingen zal worden beïnvloed.

Te Weenen kon het iederen dag uit Budapest komend aanbod van fonds niet dan tot lagere koersen worden geabsorbeerd en onder den indruk daarvan maakte zich in vele kringen aldaar ook de lust tot verkoopen meester. De beurs had derhalve geen opgewekt verloop en eerst eind week brak zich een betere stemming baan. Een onaangename druk werd uitgeoefend door de besprekingen omtrent het ontzaglijke bedrag van den bankbiljettenomloop der Oostenrijksch-Hongaarsche Bank, dat in de laatste maanden telkens met één milliard Kronen tot een totaal van Kr. 17 milliard is aangegroeid. Er werden verwijten gehoord tegen de regeering, die niet tijdig had ingegrepen om een dergelijke uitzetting van den papieromloop tegen te gaan, bijvoorbeeld door niet voldoende er voor zorg te hebben gedragen, dat een groot deel van de vrije middelen, die zich in Oostenrijk in den loop van de latere oorlogsjaren herhaaldelijk hebben opgehoopt, zijn weg vond naar de staatskassen, maar in tegenstelling daarmede werd vastgelegd in objecten van allerlei aard. Ook meent men, dat de abnormale rijzing aan de effectenbeurs dan niet die ongelooflijke afmetingen zou hebben aangenomen en men haalt als criterium een uitspraak aan van den eenige weken geleden afgetreden vice-rijkskanselier van Duitschland, Dr. Helfferich, die luidt: „In den oorlog moet ieder overschot van kapitaal tot bestrijding der oorlogskosten dienen”.

Een geheel in gebreke blijven kan aan de Oostenrijksch-Hongaarsche regeering op dit punt echter niet worden verweten. Bewijs hiervoor is wel het regeeringsvoorstel om de Oostenrijksch-Hongaarsche Bank de verplichting op te leggen, om uit hare gedurende den oorlog behaalde winsten een „Währungsreserve” te vormen, dat is een reserve, die later zal worden besteed om de door de tijdsomstandigheden gedeprecieerde Oostenrijksch-Hongaarsche valuta, te trachten te herstellen. Bij genoemd regeeringsvoorstel werden enige cijfers aangehaald omtrent de opbrengsten van het bedrijf der Bank, welke interessant genoeg zijn om ze hier ter plaatse even in het kort te vermelden. In de drie oorlogsjaren werd door de bank in het geheel een netto-winst van Kr. 303 millioen behaald. Hiervan werden 56,8 millioen als dividend aan aandeelhouders uitgekeerd, Kr. 32,7 millioen gereserveerd, terwijl de Staat voor zijn aandeel in de winst en aan oorlogswinstbelasting tezamen een bedrag van Kr. 213 millioen ontving, terwijl de Bank voorts nog Kr. 22 millioen aan bankbiljetten-belasting moest betalen. Gemiddeld is dus het dividend; dat aan aandeelhouders werd uitgekeerd, slechts weinig hooger dan in vredesjaren, zoodat mag worden aangenomen, dat de geheele belangrijke meerdere winst in de oorlogsjaren den Staat is toegevloeid. Doch dit alles en wat de schatkist nog meer uit de winsten der bank zou mogen trekken, is nog maar een klein deel van de rentelasten, die voortvloeien uit de Kr. 23 milliard, die Oostenrijk zich tot dusver door oorlogsleeningen heeft weten te verschaffen, afgezien van de schulden, die het Rijk in het buitenland heeft aangegaan. En al deze overwegingen, benevens die, betreffende de reeds genoemde belastingplannen, hebben ter beurze tot terughouding bij het doen van zaken aanleiding gegeven.

Ter beurze te Berlijn werd het aanbod van Rusland al evenmin „au sérieux” genomen en de stemming in haar geheel onderging er dan ook niet den minsten invloed van. Op sommige dagen bestond hier een aangename stemming voor sommige speciale waarden, zoodat scheepvaart-aandelen, kali-aandelen, enz. Ook in de aandelen der Grosse Berliner Strassenbahn, een maatschappij, welke obligaties hier te lande in den laatsten tijd nog al eens worden aanbevolen ter belegging van markensaldi, vond af en toe levendige handel plaats. De aangename stemming voor dit fonds werd gegrond op de verwachting van een spoedige tariefverhoging. Dat men te Berlijn de vrees voor abnormale speculatie op de effectenbeurs thans wel eenigzins heeft overwonnen, blijkt uit de mededeeling, dat binnenkort (van 1 December a.s. af) de koersen der aan de Berlijnsche beurs genoteerde effecten weder officieel zullen worden vastgesteld. Toch heeft men gemeend nog niet alle beper-

kende maatregelen te moeten opheffen, daar het officiële koersblad slechts zal mogen worden geleverd aan firma's, die het bankbedrijf uitoefenen. Voor buitenlandse firma's op dit gebied, welke te Berlijn geen vertegenwoordigers hebben of aldaar niet genoegzaam bekend zijn, wordt aanbevolen, dat zij gelijktijdig met de bestelling een of andere authentieke verklaring inzenden, dat zij wel degelijk op het gebied van het bankbedrijf werkzaam zijn.

Te New York zette de berichtsweek ter beurze met een zeer aangename houding in. In weerwil van de hooge geldkoersen was de handel er zeer levendig en vele fondsen konden eenige punten opkomen. Slechts tijdelijk openbaarde zich een minder gunstige stemming voor verschillende spoorwegwaarden. Doch, hoe willig of ook het begin der week was, later oefenden ongunstige berichten, waaronder in de eerste plaats wel dat betreffende het Russische aanbod te noemen is, een onbevredigend indruk uit. Bovendien toonde de maandstaat der onuitgevoerde orders der United States Steel Corporation per 31 October j.l. tegen eind September een achteruitgang van 823.000 ton, naast 1.005.000 tegen de overeenkomstige maand van het vorige jaar. De stemming verflauwde door een en ander en het einde der week kwam bij overwegend aanbod van materiaal in gedrukte houding.

Te onzent heeft in de afgelopen week ter beurze vooral de stijging van den prolongatiekoers, tijdelijk tot 5 pCt., de aandacht getrokken. Deze is voornamelijk wel als het gevolg te beschouwen van het door een der Amsterdamsche kassiersinstellingen genomen besluit om in den vervolge op nieuwe emissies en op nieuwe en bestaande scheepvaart-aandeelen slechts 50 pCt. van de beurswaarde voor te schieten. Men zie hierover onder de rubriek Aanteekeningen.

	20 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	437 1/4	425	426 1/2	- 10 3/4
" " „gem.Eig.	406	400 1/2	403 3/4	- 2 1/4
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	365	357 1/2	356 1/2	- 8 1/2
H. A. A. S.	211 3/4	213 1/2	211 1/2	- 1/4
Hollandsche Stoomboot-Mij.	251 1/4	253 1/2	253 3/4	+ 2 1/2
Java-China-Japan-Lijn	317 1/2	314	315 1/4	- 2 1/4
Kon. Hollandsche Lloyd ..	198	196 3/4	198 1/8	+ 1 1/8
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	281 7/8	273 1/4	276 1/4	- 5 3/8
Kon. Paketvaart-Mij.	297	293 1/2	301 3/4	+ 4 3/4
Maatschappij Zeevaart	482 1/2	470	482 1/2	-
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	253	249	257 1/2	+ 4 1/2
Nievelt Goudriaan	1395	1395	1395	-
Rotterdamsche Lloyd	242 1/2	242 1/2	252	+ 9 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	535	525	524	- 11
" " „Nederland” ..	251 1/2	249	260 1/2	+ 9
" " „Noordzee” ..	361	335 1/2	326	- 35
" " „Oostzee”	572 1/2	542 1/2	545	- 27 1/2

In de afdeling onzer *scheepvaart-aandeelen* had dit besluit al dadelijk een kalmeerend invloed, in zoverre de handel bij een vrij geringe daling der koersen inkromp. Het aangeboden fonds werd echter in zoo goed als alle gevallen tot de lagere koersen toch weder gemakkelijk geabsorbeerd en, daar de verklaring omtrent de uitbreiding van het Duitsche „Sperrgebiet” niet pessimistisch werd opgevat, kon de vaste houding zich dra weder herstellen. Van de „Indische” soorten dezer afdeling waren in het begin der week vooral de aandeelen Java-China-Japan-Lijn gezocht, later, en vooral ook heden, de aandeelen Rotterdamsche Lloyd, Stvrt. Mij. „Nederland” en Kon. Paketvaart. Ook voor de oprichtersbewijzen van laatstgenoemde maatschappij was een willige stemming te bespeuren; deze rezen in den loop der week ca. f 500 in prijs. In de aandeelen der kleinere maatschappijen, zooals „Zeevaart”, „Oostzee” en „Hillegersberg” werd in den aanvang nog druk, en wederom tot scherp fluctuerende koersen, gehandeld. Later verflauwde de belangstelling voor deze soorten eenigszins en bewogen de koersen zich binnen engere grenzen.

	20 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	193 1/2	194	194	+ 1/2
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	192 1/8	191 1/2	191 1/2	- 5/8
Rotterd. Bankvereniging ..	150 7/8	150 7/8	150 7/8	-
Amst. Superfosfaatfabriek ..	174	169 7/8	173 1/2	- 1/2
Van Berkel's Patent	161 1/2	160	160	- 1 1/2
Insulinde Oliefabriek	234	235	233	- 1
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	104 3/4	104 3/4	104 3/4	-
Ned. Scheepsbouw-Mij.	173	171	169	- 4
Philips' Gloeilampenfabriek.	345	345	345	-
R. S. Stokvis & Zonen	645	640	640	- 5
Vereenigde Blikfabrieken ..	156	150 1/2	152	- 4
Compania Mercantil Argent.	227 3/4	226	226 3/16	- 1 9/16
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	224 1/2	223	221 1/8	- 3 3/8
Handelsver. Amsterdam	468 1/2	475 1/2	477	+ 8 1/2

	20 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling.
Holl. Transatl. Handelsver.	172	168 1/2	170	- 2
Lindeteves-Stokvis	233	232 1/2	233	-
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	191	192 1/2	192	+ 1
Tels & Co's Handel-Mij.	169 1/2	168 1/2	168 3/4	- 3/4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	219 3/4	219 1/2	219 1/4	- 1/2
Kon. Petroleum-Mij.	554	554	556	+ 2
Orion Petroleum-Mij.	80	83 1/4	83 1/4	+ 3 1/4
Steaua Romana Petr.-Mij.	184 1/2	194 1/2	204 1/2	+ 20
Amsterdam-Rubber-Mij.	109	109	109	-
Nederl. Rubber-Mij.	131 1/2	130	129 1/2	- 2
Oost-Java-Rubber-Mij.	273 1/2	273 1/2	273 1/2	-
Deli-Maatschappij	520	514	516	- 4
Medan-Tabak-Maatschappij.	226	219	220	- 6
Senembah-Maatschappij	590	588	584	- 6

Van *cultuurwaarden* bestond ditmaal aanvankelijk flinke belangstelling voor *tabaks-aandeelen*, die echter spoedig weder verflauwde. Verder werden aandeelen Handelsver. Amsterdam tot hogere koersen uit de markt genomen.

Van *petroleumfondsen* trokken vooral de aandeelen Steaua Romana en Astra de aandacht. De eerste werden, naar verluidde, voor Duitsche rekening en voorts ook door ons publiek, sterk gekocht, in verband met de gunstige resultaten van het bedrijf der maatschappij. Overige Rumeense soorten waren minder in trek. Toch ontwikkelde zich wat vraag voor Orion, welke echter niet in een koersstijging van eenig belang tot uitdrukking kon komen.

	20 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Schuld	100 1/8	100 3/16	100 3/16	+ 3/16
4 1/2 % „ „ „ ..	1916	100 3/16	100 3/16	-
4 % „ „ „ ..	1916	91 1/16	91 1/16	+ 1/8
3 1/2 % „ „ „ ..	82	80 1/4	79 3/4	- 2 1/4
3 % „ „ „ ..	71 5/16	71 7/8	71 3/4	+ 7/16
2 1/2 % Cert. N. W. S.	60 1/16	60 3/8	61 3/16	+ 1 1/8
5 % Oost-Indië 1915	100	100	100	-
4 % Hongarije Goud	37 3/4	37 7/8	37 7/8	+ 1/8
4 % Oostenr. Kronenrente	37 1/2	38	38 3/8	+ 7/8
5 % Rusland 1906	52	50	50	- 2
4 1/2 % Iwagorod Dombro... ..	55 1/8	55 1/8	55 1/8	-
4 % Rusland Cons. 1880 ..	40	39 1/16	40	-
4 % Rusl. bij Hope & Co.	40 1/8	40 1/16	40	- 1/8
4 % Servië 1895	48 7/8	48 7/8	48 7/8	-
4 1/2 % China Goud 1898 ..	62	62	62	-
4 % Japan 1899	68 1/2	68 1/2	68 1/2	-
5 % Brazilië 1895	63 3/4	63 3/4	63 3/4	-

De *Amerikaansche afdeling* leverde, met uitzondering van *Marinewaarden*, een stil beeld op.

Het telegramverkeer met de Vereenigde Staten is thans wel wat geregelder. De beursnoteringen kwamen hier tenminste niet meer zeer vertraagd in. Trouwens schijnt ook het telegrafische verkeer met Engeland zelf geleidelijk iets gemakkelijker te worden, hoewel het embargo officieel nog niet opgeheven is.

	20 Nov.	23 Nov.	26 Nov.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	67 11/16	69 1/8	69 1/2	+ 1 3/16
Anacóna Copper	133 1/2	134 1/8	135	+ 1 1/2
Un. States Steel Corp.	98 3/8	98 7/8	99 11/16	+ 2 3/16
Atchison Topeka	92 3/4	93 15/16	93 15/16	+ 1 1/16
Southern Pacific	89	89 7/8	88 1/4	- 3/4
Union Pacific	125 1/16	129 7/16	127 7/8	+ 2 13/16
Int. Merc. Marineafgest.	31 3/8	31 3/16	31 15/16	+ 9/16
" " " " prefs.	98 1/2	99	100	+ 1 1/2

De *geldmarkt* is, zooals gezegd, vast gebleven. Prolongatie noteerde heden 4—4 1/4 pCt.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

26 November 1917.

In het vorige weekbericht is reeds sprake geweest van plannen om Australische tarwe te verschepen naar de Noord-Amerikaansche Westkust. Intusschen is gebleken, dat die plannen reeds tot uitvoering worden gebracht. Reeds zijn eenige ladingen Australische tarwe in Noord-Amerikaansche Westkusthavens aangekomen en verdere aanvoeren worden verwacht. Het is zeer goed mogelijk, dat deze eerste verschepingen van tarwe van Australië naar Noord-Amerika het begin beteekenen van althans eene gedeeltelijke oplossing van het zeer moeilijke vraagstuk der voorziening van Europa met grondstoffen voor brood.

In vroegere weekberichten hebben wij er reeds herhaaldelijk op gewezen, dat in de Vereenigde Staten, Canada, Australië, Britsch-Indië en Argentinië volop tarwe aanwezig is of binnenkort beschikbaar zijn zal om Europa te

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mats	Haver	Tarwe	Mats	Lijnzaad
	Dec.	Dec.	Dec.	Jan.	Nov.	Febr.
24 Nov. '17	220 ^{a)}	124 ^{7/8}	70	12,05	8,70	15,45
17 Nov. '17	220 ^{a)}	120	64 ^{3/8}	11,60	8,15	14,05
24 Nov. '16	178 ^{3/8}	93	56 ^{7/8}	14,70 ¹⁾	10,25 ¹⁾	22,50 ¹⁾
24 Nov. '15	103 ^{1/4}	64 ^{3/8}	39 ^{1/4}	9,40	5,20 ¹⁾	12,10 ⁴⁾
24 Nov. '14	115 ^{1/8}	63 ^{7/8}	41 ^{1/2}	9,75	5,10 ¹⁾	10,25 ⁴⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ offic. vastgestelde locoprijs.

⁴⁾ per Januari.

De noteeringen van Buenos Ayres zijn van 12 Nov. en 5 Nov. 1917, 24 Nov. 1916, 25 Nov. 1915 en 24 Nov. 1914.

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	26 Nov. 1917	19 Nov. 1917	26 Nov. 1916
Tarwe	588,— ¹⁾	588,— ¹⁾	456,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Mais (La Plata)	380,— ¹⁾	380,— ¹⁾	335,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	360,— ¹⁾	360,— ¹⁾	335,— ¹⁾
Haver (38 lb. white clipped)	19,— ¹⁾	19,— ¹⁾	18,— ¹⁾
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ..	260,— ¹⁾	260,— ¹⁾	190,— ¹⁾
Lijnzaad (La Plata).....	nom.	nom.	680,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	18—24 Nov. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	18—24 Nov. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	1917	1916
Tarwe.....	—	253.376	636.639	—	38.227	25.938	291.603	662.577
Rogge	—	8.465	22.280	—	—	525	8.465	22.805
Boekweit	—	2.314	10.258	—	—	500	2.314	10.758
Mais	—	114.637	367.160	—	80.134	181.333	194.771	548.493
Gerst	—	30.600	97.095	—	11.886	21.019	42.486	118.114
Haver	—	12.399	44.430	—	27.269	12.550	39.668	56.980
Lijnzaad	—	8.322	106.264	—	7.560	50.012	15.882	156.276
Lijnkoek.....	—	34.078	142.705	—	27.985	8.407	62.063	151.112
Tarwemeel	—	19.988	25.292	—	3.051	—	23.039	25.292

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe.....	6.451	414.127	807.429	—	—	—	414.127	807.429
Mais	—	28.629	88.940	—	—	—	28.629	88.940
Rogge	—	13.738	—	—	—	—	13.738	—
Tarwemeel	—	6.962	1.260	—	—	—	6.962	1.260
Gerst	—	—	3.336	—	—	—	—	3.336

voeden en dat, nu bovendien vrijwel overal ook maïs en andere graansoorten als grondstof voor brood gebruikt worden, niet de minste grond bestaat voor de bewering, dat er niet voldoende graan in de wereld beschikbaar zou zijn om de bevolking van brood te voorzien. Telkens hebben wij daarbij opgemerkt, dat het gebrek aan scheepsruimte in verband met den duikbootoorlog en den verren afstand van enkele der productie-landen het onmogelijk maken om Europa van dien overzeeschen overvloed te doen genieten. In Australië ligt van vroegere oogsten nog circa 7 millioen ton tarwe opgeslagen en uit den nu bijna beschikbaren nieuwen oogst zullen verdere 2 millioen ton voor uitvoer beschikbaar zijn. Wanneer het dus mogelijk zal zijn een werkelijk geregeld uitgebreid vervoer van tarwe van Australië naar Noord-Amerika gaande te houden, dan zal de uitvoerkracht van de Vereenigde Staten zeer belangrijk toenemen. De zeereis van Australië naar de Vereenigde Staten duurt ongeveer 19 dagen en die van de Oostkust van Noord-Amerika naar Europa gewoonlijk niet meer dan 12 tot 14 dagen. Met vergrooing van het Noord-Amerikaansche tarwe-overschot en het vervoer van tarwe uit Amerika naar Europa zijn dus zeereizen gemoeid van nauwelijks meer dan een maand, terwijl voor de reis van Australië naar Europa gewoonlijk 60 dagen gerekend worden. Met eene gegeven hoeveelheid scheepsruimte zoude dus bij verschepping van Australische tarwe naar Amerika het voordeel, dat Europeesche landen verkrijgen uit de Australische tarwe-voorraden, bijna worden verdubbeld. Daarbij komt nog, dat het vervoer van Noord-Amerika naar Europa direct te beveligen is tegen het duikbootgevaar dan het directe vervoer van Australië. Het is nu slechts de vraag, of het aan de geallieerde regeeringen gelukken zal, het tarwe-overschot van Australië naar Noord-Amerika tot zulk eene ontwikkeling te brengen, dat daarmee het Amerikaansche tarwe-overschot voldoende wordt uitgebreid.

De oogstberichten uit Argentinië blijven bij voortdurend voor alle graansoorten zeer gunstig en record-oogsten worden verwacht. De prijzen van tarwe, haver en maïs zijn echter reeds geruime tijd standvastig en na de groote prijsdaling van einde Augustus en September is daarin weinig verandering meer gekomen. Men vleit zich in Argentinië namelijk met de hoop, dat de verscheppingsgelegenheid van graan naar Europa in het voorjaar van 1918 nog wel zal meevallen, zoodat de groote omvang der oogsten niet tengevelge zal hebben, dat men met de groote voorraden verlegen zal worden. Men meent in Argentinië een goed voortteeken te zien in het verlot van de Britsche Regeering voor den uitvoer naar Argentinië uit Britsch-Indië van jute,

die moet dienen als grondstof voor de graanzakken. Men meent uit die tegemoetkomende Britsche houding te mogen opmaken, dat de geallieerde landen zich voor het Argentijnsche graan interesseeren en dat dus denken te koop. Lijnzaad was in den laatste tijd in Argentinië iets vaster door Noord-Amerikaansche vraag. De schatting van den Noord-Amerikaanschen lijnzaad-oogst in Noord-Amerika op 1. October was weder lager dan eene maand tevoren en belangrijke aanvoeren van buiten zullen in het tekort moeten voorzien.

De prijzen voor nieuwe maïs, die nu wel geoogst zal zijn, zijn in de Vereenigde Staten in de afgelopen week gestegen. Gedeeltelijk zal dit zeker het gevolg zijn van klachten over een groot percentage vochtige maïs, terwijl bovendien de voorraden zoozeer zijn uitgeput, dat er groote vraag heerscht ter aanvulling van die voorraden. De Amerikaansche maïs-oogst is echter van zoo enormen omvang en er is bovendien dit jaar zoveel haver geoogst, dat voor Europa zeer groote overschotten van die graansoorten beschikbaar zijn.

Buitenlandsche granen in Nederland.

In de onderhandelingen met de Vereenigde Staten over uitvoer van graan naar ons land schijnt in de laatste weken eenige voortgang te zijn gekomen, doch details zijn niet gepubliceerd. Wel heet het, dat Argentinië er geen bezwaar tegen heeft, na 1 December aan Nederland 500.000 ton tarwe te leveren, mits de prijs, dien wij daarvoor willen betalen, niet te laag zij. Met het oog op den te verwachten zeer grooten Argentijnschen tarweoogst, behoeft die bereidverklaring van de Argentijnsche Regeering geen verwondering te wekken. Het is nu maar de vraag, of de Entente-landen aan het vervoer van die tarwe naar Nederland geen moeilijkheden in den weg zullen leggen.

SUIKER.

Het binnenhalen en suiker van den Bietsuiker-oogst in ons land kon bij gunstige weersgesteldheid geregeld voortgang hebben. Van den restant voorraad uit den ouden oogst vindt geregeld uitvoer plaats.

F. O. Licht bericht, dat de oogst in Duitschland minstens hetzelfde kwantum suiker als verleden jaar, zoo niet iets meer, zal uitleveren, mits voldoende kolen beschikbaar gesteld worden en de toepassing van suikerbieten voor veevoeder enz. geen te groote afmetingen aanneemt. Voor het volgende jaar werd voorgesteld den prijs van suikerbieten op Mk. 3,50 per centenaar te verhoogen, hetgeen echter door de suikerindustrie nog als te laag beschouwd wordt om zeker te zijn, dat minstens dezelfde uitge-

strekteid als in dit jaar beplant wordt. Ook in Oostenrijk-Hongarije is men met de in ons laatste bericht aangeduide verhooging van den beetwortelprijs op Kr. 12 per 100 K.G. nog niet tevreden en vraagt men Kr. 15. Zeer ongunstig zijn de toestanden in Rusland, waar de ditjarige oogst lang niet voldoende zal zijn voor de binnenlandsche consumptie, terwijl de voorraden gering zijn. Eene bestending van het invoerconsent is onvermijdelijk, doch of daarmee veel bereikt zal worden is twijfelachtig, daar ook in het afgelopen jaar van de voor invoer toegestane 200.000 tons slechts een klein gedeelte aangekocht kon worden, wegens transport- en financierings-moeilijkheden.

De zichtbare voorraden bedroegen volgens F. O. Licht:

	1916/17	1915/16	1914/15
Duitsland	400.000*	250.000*	545.000* tons
Hamburg	1 Sept.'17		
Oostenrijk	1 " '16	250.000*	305.000* "
Frankr.	1 Spt.'16/'15/'14	39.012	58.525
Nederland	15 Oct. '17	49.692	3.478
België	1 Sept.'17	50.539	13.824
Engeland	1 Oct. '17	255.089	141.815
Totaal Europa	1.044.332	772.642	1.410.461 tons
V.S.v.N.A.	27 Sept.'17	65.000	166.850
Cubahavens	26 " '17	133.000	319.747
Totaal	1.242.332	1.259.239	1.978.769 tons

* Raming.

Op 10 November waren de voorraden in de drie voornaamste havens van Engeland (London, Liverpool, Clyde) 157.107 tons tegen 50.625 en 50.990 in 1916 en 1915.

De Suikervereniging op Java heeft hare limites vastgesteld op f 10½ voor Superieur en f 9 voor No. 16 en hooger. Eenige buiten controle der vereniging vallende partijen superieur werden zelfs tot f 10½ afgedaan.

Uit Amerika kwamen geen berichten.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per November	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
23 Nov. 1917	f —	53/9	—	—	—
16 " 1917	" —	53/9	—	—	—
23 Nov. 1916	" 23 ¹ / ₁₀	47/1 ¹ / ₂	26/-	31/-	6.27 à 6.40
23 Nov. 1915	" 20 ³ / ₁₀	40.6	20/-	19/6	—
21 Juli 1914	" 11 ¹⁰ / ₃₂	18/-	—	—	3.26

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	23 Nov. '17	16 Nov. '17	9 Nov. '17	23 Nov. '16	23 Nov. '15
New York voor Middling..	30,05 c	29,55 c	29,05 c	20,10 c	11,70 c
New Orleans voor Middling	28,50 d	28,— c	27,62 c	20,00 c	11,38 c
Liverpool voor Good Middling	—	22,62 d	22,08 d	12,13 d ¹⁾	6,99 d ¹⁾

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 9 Nov. '17	Ooreenkomstige perioden	
		1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	1265	2102	1516
" Atlant. Havens	943	1164	1074
Uitvoer naar Gr. Brittanhië	849	1001	604
" " 't Vasteland.	437	972	935
" " Japan etc...	—	—	—
Voorraden in duizendtallen	9 Nov. '17	9 Nov. '16	9 Nov. '15
Amerik. havens.....	1082	1331	1342
Binnenland.....	831	1165	1126
New York.....	—	113	297
New Orleans.....	—	384	283
Liverpool.....	337	627	871

¹⁾ Middling.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, dd. 25 October 1917.

Amerikaansche katoen heeft de laatste week nog al fluctueerd en prijzen zouden waarschijnlijk nog hooger zijn

gegaan, indien niet verschillende winstnemingen de markt hadden gedrukt. Er is vooral vraag voor October-levering en hiervoor worden zeer hooge prijzen betaald, zoodat men voor het einde der maand nog een verdere stijging verwacht. De oogstberichten zijn minder gunstig, doch de noteeringen in Liverpool zijn weinig veranderd.

In Egyptische katoen is nog al wat gedaan en prijzen zijn weer flauwer. De binnenlandsche vraag naar Amerikaansche garens blijft levendig; 34er tot 38er twist en 42er tot 46er weft en eveneens boomen waren goed gevraagd. Ook spinners van fijne inslaggarens boven No. 54 zijn goed bezet en over het algemeen zijn garens meer in prijs gestegen dan katoen. Hetzelfde geldt voor getwijnde garens, terwijl ook Egyptische garens goed gevraagd blijven en prijzen daarvan zeer vast zijn. Er is nog geen verandering gekomen in de moeilijkheden wat den uitvoer van garens betreft.

De doekmarkt is zeer vast en prijzen blijven geregeld stijgen; de vraag blijft echter goed en er komen geregeld flinke zaken tot stand. Indië heeft de vorige week op groote schaal gekocht en is ook nu nog in de markt, hoewel vele orders op de verhoogde vraagprijzen afstuiten. De binnenlandsche vraag blijft voortduren en ook de kleinere markten dekken geregeld hare behoeften.

Manchester, dd. 1 November 1917.

De Amerikaansche katoenmarkten waren in het begin der week wat flauwer, doch sedert Dinsdag zijn prijzen tengevolge van dekkingsaankopen weer gestegen. De noteeringen in Liverpool houden niet gelijken tred met die in Amerika en het komt zelfs voor, dat de markt hier vaster is als New York lager afkomt. Prijzen in Liverpool zijn sedert Dinsdag meer dan een penny per pond gestegen en de markt sluit zeer vast. De Liverpoolmarkt wordt gedomineerd door de fluctuaties in vrachtprijzen en de importmoeilijkheden, terwijl deze factoren een tegenovergestelden invloed hebben op de Amerikaansche markt, omdat daar de voorraden steeds grooter worden. Egyptische katoen is ook vaster in sympathie met de stijging van Amerikaansche.

In Amerikaansche garens zijn weer flinke zaken voor de binnenlandsche markt tot stand gekomen en spinners zijn over het algemeen zeer goed bezet. Prijzen zijn dan ook voor de meeste soorten minstens een penny per pond gestegen. Door deze rijzing zijn verdere zaken wel wat tegengehouden, doch er is nog steeds een gezonde vraag. Egyptische garens blijven eveneens goed gevraagd, vooral in de gekamde soorten. De meeste prijzen zijn vaster, maar de verhoogingen variëren onderling sterk. Voor Frankrijk zijn groote orders afgesloten, doch overigens is de exporthandel zeer kalm. Gedurende de afgelopen maand zijn groote orders in manufacturen tot zeer hooge prijzen afgesloten en vooral Indië heeft veel gekocht in mulls, jacconets en dhooties voor verschepping in 1918. De berichten van China zijn minder gunstig en ook Java is rustig, maar de Regeering plaatst nog flinke orders, terwijl ook de vraag van Zuid-Amerika blijft voortduren en verder het binnenland geregeld koopt. De laatste stijging van katoenprijzen heeft de koopers eenigszins afgeschrikt, doch deze wennen weer spoedig aan de hoogere prijzen.

Over het algemeen verwacht men voorloopig geen lagere prijzen en meent men zelfs, dat spoedig wel eens een schaarschte aan manufacturen zou kunnen ontstaan.

WOL.

De weinige berichten, welke zijdelings van de Zuid-Amerikaansche markten binnenkomen, melden een zwakere tendens, uitgelokt door gebrek aan belangstelling der neutrale koopers en de werkstakingen der havenarbeiders te Buenos-Ayres. De Noord-Amerikaansche koopers nemen een gereserveerde houding aan, nog niet wetende, welke maatregelen de regeering wenscht te nemen inzake distributie en prijsbasis. De laatste noteering te Buenos-Ayres luidde voor „medium to coarse crossbreds” fl. 5,50 per K.G. gewasschen cif. Amsterdam.

In Kaapland is een derde der opbrengst ten verkoop aan de regeering aangeboden, terwijl de eigenaren voor de resteerende twee derden zich het recht van vrije beschikking voorbehouden, waarvoor zij ongetwijfeld gemakkelijk Amerikaansche en Japansche koopers zullen kunnen vinden.

HUIDEN EN LEDER.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

De toestand voor de huidenmarkt heeft zich in Amerika beduidend verbeterd. Een half jaar geleden was alle uitvoer van leder van Amerika verboden; thans zijn echter belangrijke quantiteiten leder van Amerika naar Engeland gezonden, zoodat de prijzen voor huiden vaster zijn en in

Amerika zich geen voorraden van leder opstapelen. Engeland kocht ook grote partijen droge huiden in Amerika en gezouten in La Plata.

De Hollandsche huidenmarkt kan noch van het een, noch van het ander profiteren, bij circa totaal gebrek aan looi-stoffen, zoodat hier de toestand flauw te noemen is, en weldra groote voorraden inlandsche huiden zullen aanwezig zijn, daar de slachtingen het verbruik verre overtreffen.

Voegen wij daar nog bij, dat er ook een groot zoutgebrek dreigt, dan is het begrijpelijk, dat de vooruitzichten hier verre van rooskleurig zijn.

M. L. Rosenberg, Amsterdam, schrijft:

Door de onmogelijkheid van export naar Europa waren de Stocks in Amerika verbaazend groot geworden. Het natuurlijke gevolg... *daling* der prijzen. Onverwachts komt Engeland in de markt en koopt in zeer korten tijd circa 300.000 dozijn Chromgeitenleder en voor circa 15 Millioen Dollar Zoollleder voor civiel gebruik. Het natuurlijke gevolg... *stijging* der prijzen. Wij hebben, dank (!) zij de omstandigheden, van het gunstige oogenblik niet kunnen profiteren.

Met het oog op de maximumprijzen en den geringen voorraad leder, is de handel absoluut van geen betekenis. Er worden partijtjes afval tot exorbitante prijzen verkocht.

In Amsterdam zijn voor de 1e groep gezinnen met meer dan twee kinderen, waarvoor 25.000 gezinnen in aanmerking komen, 26.000 bons uitgegeven. Voor de 2e groep, die uit 75.000 gezinnen bestaat, is een respectabel quantum Distributieleider noodig. Wie helpt ons aan Distributieleider?

Men zie voorts onder de rubriek aantekeningen.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
23 Nov. 1917..	nom.	110.5/-	262.17/6	30.-/-	52.-/-
16 „ 1917..	92/6 ¹	110.5/-	262.17/6	30.-/-	52.-/-
24 Nov. 1916..	nom.	144.10/-	190.10/-	30.10/-	58.-/-
20 Nov. 1915..	72/7	81.5/-	168.10/-	28.10/-	100.-/-
26 Juli 1914..	51.4/-	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

¹) Officiële prijs voor binnenlandsch verbruik.

PETROLEUM.

DE WERELDPRODUCTIE VAN PETROLEUM IN 1916.
(Ontleend aan den Petroleum Review.)

Het is, in verband met het steeds toenemende verbruik van petroleum-producten over de geheele wereld, bijzonder aangenaam het welslagen te kunnen rapporteeren van de krachtige pogingen, aangewend om de productie van ruwe olie te vermeerderen.

Een officieel gedetailleerd rapport over de productie, gedurende het laatste jaar, van alle olie-velden der wereld, is, dank zij de United States Geological Survey, onder leiding van den heer J. D. Northrop, gepubliceerd.

De daarin vermelde cijfers toonen aan, dat de opbrengst van ruwe olie een record maakte, n.l. 34.000.000 vaten meer dan de opbrengst in 1915, welk jaar, op zijn beurt, het grootste aantal vaten had opgeleverd.

Hieronder volgen de cijfers van 1915 en 1916:

	1916 vaten.	1915 vaten.
Vereenigde Staten.....	300.767.158	281.104.104
Rusland	72.801.110	68.548.062
Mexico	39.817.402	32.910.508
Nederlandsch Oost-Indië	13.174.399	12.386.808
Roemenië	10.298.208	12.029.913
Indië	8.228.571	7.400.000
Galicie.....	6.461.706	4.158.899
Japan en Formosa	2.997.178	3.118.464
Peru.....	2.550.645	2.487.251
Trinidad	1.000.000	750.000
Duitschland	995.764	995.764
Argentinië.....	870.000	516.120
Egypte.....	411.000	221.768
Canada	198.123	215.464
Italië	43.143	39.548
Overige landen	25.000	10.000

Evenals vroeger wijzen de cijfers de Vereenigde Staten aan als het grootste productieland der wereld; 65 pCt. der totale opbrengst zijn voor hun rekening. Met weinig uitzon-

deringen heeft ieder land in 1916 een grootere opbrengst gehad van ruwe olie dan in het jaar te voren. De voornaamste uitzondering hierop is Roemenië, waar, dank zij de vernieling der velden door de Engelsche Militaire Missie in November 1916, de productieve gronden tot werkeloosheid werden gedoemd. Hierdoor gelden de cijfers voor Roemenië slechts voor het tijdvak der eerste elf maanden. Dat Duitschland energieke pogingen in het werk heeft gesteld om de schade in Roemenië aangericht te herstellen behoeft aan geen twijfel onderhevig te zijn, doch het is zeker, dat de eerstvolgende maanden de petroleum-industrie van dat land nog zeer aanzienlijk belemmerd zal zijn. De totaal-opbrengst voor Galicië toont een uitgesproken rijzing — een vermeerdering, welke Duitschland geholpen heeft uit de petroleum-crisis, welke het bedreigde. De U. S. G. S. geeft dezelfde schatting voor de opbrengst in Duitschland gedurende 1916 en 1915. Naar onze meening is dit het gevolg van het ontbreken van eenigerlei betrouwbaar bericht omtrent dit onderwerp. Naar de meening van den Petroleum Review, heeft de opbrengst in Duitschland echter een aanzienlijke daling ondergaan.

In onderstaande tabel zijn de landen volgens hun opbrengst percentsgewijs gerangschikt:

	1916	1915
Vereenigde Staten.....	65.29	65.85
Rusland	15.81	16.06
Mexico	8.64	7.71
Nederlandsch Oost-Indië..	2.86	2.90
Roemenië	2.24	2.82
Indië	1.79	1.73
Galicie.....	1.40	0.97
Japan en Formosa	0.65	0.73
Peru	0.55	0.58
Trinidad.....	0.22	0.18
Duitschland	0.22	0.23
Argentinië.....	0.19	0.12
Egypte	0.09	0.05
Canada	0.04	0.05
Italië en overige landen..	0.01	0.02

Het meest merkwaardige in bovenstaande tabel is de vooruitgang in het afgelopen jaar gemaakt door Mexico, wiens percentage in de geheele opbrengst aanzienlijk grooter is geworden, dan van welk land ook. Een paar jaar geleden heeft Mexico de derde plaats bezet tusschen de olie-voortbrengende landen, doch in 1916 is zulk een aanzienlijke vooruitgang gemaakt niettegenstaande de abnormale omstandigheden, welke in het land heerschen, dat nu de productie van ruwe olie in twaalf maanden tijd, grooter was dan die van Nederlandsch-Indië, Roemenië, Indië en Galicië tezamen.

(Ontleend aan den „Petroleum Review” van 10 November).

Londen, 9 November. Geraffineerde petroleum. De prijzen zijn onveranderd gebleven.

Water White 1 s. 8½ d.
Standard White..... 1 s. 7½ d.

Smeerolie. De markt is zeer vast.

American pale £ 28 tot £ 36
American red..... £ 31 „ £ 36
American filt. cyl... £ 31 „ £ 40
American dark cyl. £ 27 „ £ 33

Stookolie en vethoudende oliën. Niet genoteerd.

Benzine. De prijzen zijn:

No. 2 3 s. 9 d.
No. 3 3 s. 8 d.

Beide soorten zijn in Ierland en Schotland 1½ d. per gallon duurder.

Terpentin. De markt is nog steeds zeer levendig en de prijzen zijn opnieuw gestegen.

Loco 90 s. 9 d.
December 91 s.
Januari/April..... 92 s.

Paraffine. De voorraden zijn zeer gering. Buitengewoon hoge prijzen worden bedongen. De nominale noteringen zijn:

Smeltpunt 140° 7¾ d. per lb.
„ 130—132° 7 „ „ „
„ 125—127° 6¼ „ „ „
„ 118—120° 6 „ „ „

Liverpool, 8 November. De petroleum-producten vinden vasten verkoop en Amerikaansch gaat tegen 1 s. 5 d./l's. 6 d. per gallon. Er is geen Russische olie aan de markt. Benzine staat 3 s. 3 d. per gallon genoteerd.

Bakou. Geen nadere berichten ontvangen.

New York, 8 November.

Geraffineerd in kisten 14,75 c. per gallon
Standard White in vaten.. 10,35 " " "
Credit Balances 3,50 " " "
Pennsylvanian Crude .. \$ 3,50 per vat.

Philadelphia, 8 November.

Standard White gaat tegen 10,35 c. per gallon.

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
19/24 Nov. 1917	—	—	Kr. 36	40/-	—	—
12/17 " 1917	—	—	—	30/-	—	145/-
20/25 Nov. 1916	—	—	f 12 *)	16/-	f 75**)	110/-
22/27 Nov. 1915	—	—	" 7,50	13/2	" 51,—	88/3'
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijn- stulten)	Holland (pitch- pine)	Engeland (pitch- pine)
19/24 Nov. 1917	—	—	—	—
12/17 " 1917	—	—	—	—
20/25 Nov. 1916	—	—	f 335,—	500/(-)
22/27 Nov. 1915	—	—	" 190,—	290/(-)
Juli 1914	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middles- bro'	Cartha- gena Middles- bro'	Grieken- land Middles- bro'	Polt Middles- bro'...
19/24 Nov. 1917	—	—	—	—
12/17 " 1917	—	—	—	—
20/25 Nov. 1916	18/6	19/6	21/6	—
22/27 Nov. 1915	17/1 1/2	18/-	20/-	—
Juli 1914	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Cron- stadt
19/24 Nov. 1917	69/-	101/3	—	—	f 32,50	—
12/17 " 1917	69/-	101/3	—	—	" 32,50	—
20/25 Nov. 1916	34/-	59/6	74/-	42/6	" 7,—	—
22/27 Nov. 1915	fr 39,35	53/3	55/-	39/6	" 6,—	—
Juli 1914	" 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
19/24 Nov. 1917	260/-	550/-	—	190/-
12/17 " 1917	—	550/-	—	185/-
20/25 Nov. 1916	185/-	205/-	—	145/(-)
22/27 Nov. 1915	75/-	105/-	—	73/(-)
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Per zeilschip.

*) Regeeringsvracht f 7,—.

**) " " 52,25.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstulten per vadem van 216 kub. vt.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

24 November 1917. De vrachtenmarkt bleef vastgesteld. Het Wheat Committee berekende een vracht van 40/- in plaats van het tot dusver geldende vrachtcijfer (30/- per quarter van Noord-Atlantische havens). Deze cijfers geven echter niet de werkelijk betaalde vrachten aan, omdat graan voornamelijk verscheept wordt met opgekommandeerde booten, waarvoor zeer lage vrachten vastgesteld zijn en voor

een klein gedeelte met onzijdige schepen, die op de net charter bevracht worden tot 230/- a 240/- naar Engeland. Het verschil tusschen de lage vrachten, welke aan de rederijen van gerequireerde schepen betaald wordt en de officiële vracht, komt de schatkist ten goede; anderzijds worden tekorten op de hoogere vrachten, welke voor onzijdige schepen betaald moeten worden door de Britsche regering bijgepast voor zoover het graan betreft. Dezelfde wijze van verrekening geschiedt bij ladingen van Voor-Indië. De officiële vracht van Bombay is 250/- per ton d.w.; gelijk vroeger aangetoond zijn de vrachten van andere Oostersche havens voor onzijdige vaartuigen buiten alle redelijke verhouding, n.l. 500/- a 600/- van Achter-Indië, tot 1000/- van verder gelegen plaatsen. Ook bij uitgaande vrachten vertoont zich een dergelijk verschijnsel. Zoo bedraagt de vracht voor stukgoederen van Engeland naar Indië ca. 200/- per ton, terwijl de vergoeding aan de rederijen uitgekeerd amper op een vierde gedeelte van dat cijfer uitkomt.

Katoenvrachten van Noord-Amerika naar het Vereenigd Koninkrijk bleven onveranderd; in den loop dezer maand zou 100.000 ton ter verscheping komen. Moeilijkheden bij de levering van kolen voor export en de fabrieken bleven aanhouden. Het plan werd geopperd om in den noodtoestand te voorzien door invoering van burgerlijken dienstplicht voor de mijnen. Verhooging van de vastgestelde kolentransporten wordt eerlang verwacht. De berichten nopens opschorting der Amerikaanse verschepingen naar Rusland gedurende de tegenwoordige crisis worden tegengesproken. Amerikaanse molestpremies werden van vijf tot vier procent verlaagd wegens het verminderde duikbootgevaar.

De vroeger vermelde geruchten over het inrichten van regeeringswerven in Engeland voor den bouw van koopvaardijsschepen blijken juist te zijn. De eerste Lord der Admiraliteit deelde mede, dat, behalve de werven, die reeds door de regering geëxploiteerd worden, nog minstens vier nationale werven noodig zullen zijn. Onderhandelingen worden gevoerd over terreinen in het Bristol Kanaal voor de vierde nieuwe werf.

De bouwrijzen van schepen, waarvoor thans in Engeland gecontracteerd wordt, wisselen af van £ 24 tot £ 30 voor booten met 4 tot 9000 ton laadvermogen; bouw te beginnen na afloop van den oorlog.

Voor Britsche booten zijn de prijzen thans belangrijk lager dan ze geruimen tijd geweest zijn. De verkoop van eenige vloten, waaronder een met 60.000 ton laadvermogen, werd gemeld op basis van ca. £ 15 per ton laadvermogen.

In den toestand van de scheepvaart op Nederland kwam nog geen verandering. De Relief Commission nam eenige schepen van Noord-Amerika naar Rotterdam op tot 36 Kr. per quarter. In de Noordzee werden eenige booten in den grond geboord, hetgeen een scherpe rijzing der molestpremies ten gevolge had; deze werden verhoogd voor verscheping met Engelsche booten van 2 1/2 a 3 pCt. tot ca. 4 pCt. en voor Hollandsche schepen van ca. 4 tot 6 pCt., alles naar de Oostkust van Engeland. Premies naar Scandinavië volgden, mede omdat een motorschoener op weg naar Zweden op een mijn geloopt was, en wel van 2 1/2 pCt. op ca. 3 1/2 pCt. voor goederen, en van ca. 3 1/2 pCt. op 5 pCt. voor casco's uit en thuis.

RIJNVAART.

Week van 19. tot 26 November 1917.

Vrachten. Van Rotterdam naar de Ruhrhavens werd totaal niets bevracht. In de Ruhrhavens bleef het gebrek aan wagons voortduren, zoodat de belading van de Rijnschepen, naar den Boven-Rijn bestemd, nog steeds groote vertraging ondervond. De veronderstelling, de vorige week geuit, dat door den inmiddels ingetreden lageren waterstand het verkeer grooter zou worden, is niet bewaarheid. Evenwel verwacht men, dat in de eerstvolgende weken een voldoende aantal wagons beschikbaar zal worden gesteld met het oog op de eventueel in te treden vorst, die belemmering van de scheepvaart ten gevolge zou kunnen hebben.

Caubert Pegel. Het water bleef steeds vallende, zoodat Caubert Pegel inmiddels op 1,95 meter is gezakt.

Sleeploonen. De lage waterstand heeft nog geen verhoging van sleeploon teweeg gebracht, aangezien door den toevoer van lading naar de laadhavens tengevolge van wagon-gebrek, zooals boven vermeld, de vraag het aanbod overtrof. Het sleeploon van Rotterdam naar de Ruhrhavens werd genoteerd met 50-cents-tarief plus 15 cents per last in het begin der week, terwijl aan het eind der week het 50-cents-tarief plus 40 cents genoteerd werd en ook nog hooger, dit tengevolge van plotseling aanbod van sleepschepen en eenige dagen van mist, waardoor de sleepbooten onderweg langer werden opgehouden. Het sleeploon van Duisburg naar den Boven-Rijn bedroeg 11 1/2 tot 12 1/2 pf. per Centner.